

КАТОЛИЦЬКА А К Ц І Я

2

З М І С Т

Христос Воскрес! — Ювілей 950-ліття
хрещення України (комунікат). — *о.
Ч. Я.*: Із сутінків спокус. — *д-р М.
Дзерович*: На правильний шлях. — *о.
В. Кулик*: Планова праця в парохії. —
о. В. Лициняк: Про коєдукацію. —
Епископ О. Прогаєка: За католицькі
основи життя. — Серед нових книжок
і видань. — Католицьке життя в сві-
ті. — Хроніка.

КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ

ВІСНИК ГЕНЕРАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ КАТОЛИЦЬКОЇ АКЦІЇ ГР.-КАТ. ГАЛ. ЦЕРК. ПРОВІНЦІЇ

РІК V.

ЛЬВІВ, КВІТЕНЬ—ЧЕРВЕНЬ 1938.

ЧИСЛО 2 (15)

З М І С Т: Христос Воскрес! — Ювілей 950-ліття хрещення України (комунікат). — о. Ч. Я.: Із сутінків спокус. — Д-р М. Дзєрович: На правильний шлях. — о. В. Кулик: Плянова праця в парохії. — о. В. Лициняк: Про коедукацію. — Єпископ О. Прогаска: За католицькі основи життя. — Серед нових книжок і видань. — Католицьке життя в світі. — Хроніка.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

В радісний день тріумфу Правди і Добра, перемоги Ідеї над насиллям, спішимо, зложити найщиріші побажання Високопреосвященому Єпископатові Греко-Католицької Церкви, Високопреподобним і Всечеснішим Отцям Душпастирям, усім Ревнителям Католицької Акції та Читачам нашого журналу, а також цілому Українському Народові. В найтяжчих умовах життя нехай нас кріпить думка, що через Голготу і могилу веде шлях до Воскресення!

ГЕН. ІНСТИТУТ КАТОЛ. АКЦІЇ.

ЮВІЛЕЙ 950-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ

Преосвящений Єпископат Галицької Церковної Провінції, зібраний на Конференції у Львові дня 23 грудня 1937 року, рішив торжественно святкувати 950-літній Ювілей Хрещення наших предків у 1938 році та видати з тієї нагоди спільне Пастирське Послання.

Заки Послання буде написане й одобрене Єпископами, Митрополичий Ординаріят подає до відома Всечесному Духовенству й Вірним те рішення Єпископів. У звязку з тим утворився у Львові Комітет під головством Президента Генерального Інституту Католицької Акції п. Д-ра Маркіяна Дзєровича. Комітет доложить усякого старання, щоб торжества такого світлого й рідкого Ювілею принесли народові якнайбільший хосен.

Поручаючи Духовенству й Вірним праці Комітету, Митрополичий Ординаріят взиває так підготувати ювілейні торжества, щоб у них

якнайглибше передати народові свідомість великої Божої благодати, якою є належати до Христової Католицької Церкви, в якій наші предки охрестились, та свідомість усіх правд віри, що відносяться до тієї Церкви й до св. діла помирнення Церков, або як кажуть, зєдинення — унії, завершеної на Фльорентійському Соборі й відновленої у нас Берестейським Собором.

Митрополичий Ординаріат дуже поручає Всечесному Духовенству в усіх Службах Божих випрошувати з неба потрібні для цілого народу ласки для утвердження його у св. вірі, збереження його у св. Божій благодаті й духового поступу в християнському католицькому житті.

Львів, дня 1 березня 1938.

† АНДРЕЙ, Митрополит.

о. Ч. Я.

ІЗ СУТІНКІВ СПОНУС

Бувають моменти, що своєю вагою примушують нас глибше застановитися над питанням життя. До них належить безсумніву теперішня економічна криза, яка є нічим іншим, як впливом жахливої духової кризи людства. Цій духовій кризі хочемо присвятити пару слів тим більше, що важче відчуває її українська нація, ніж державні народи.

Корінь духової кризи скривається глибоко в сутінках історії. Перші його обриси можна доглянути докладніше в XIV. столітті. Часи середньовіччя, а в них ще часи кн. Ярослава Осмомисла, це були чи не найкращі сторінки історії людства й України. Безсумніву був це розцвіт християнської культури й її здобутків.

Реформація, так званий ренесанс і гуманізм, намагаються новим людським бунтом створити своє „нове життя“. Їх вклад у людську культуру наскрізь негативний. Вони ж захитали зовсім вартістю і силою людського розуму, видерли людині душу, споневіряли святість об'явленої релігії, ідеалів і чеснот та довели остаточно до воюючого большевизму. Роздор, схизма, а відтак розклад цареслав'я не минув і нашої нації. Ця криза захопила наші землі, її погубних наслідків не зліквідувало відтак ні наше славне гетьманство, ні національне відродження. Україна, духово заломана, не піднялася на давні свої висоти, а навпаки, зломана провалилася.

Людам не стало толку найти вихід з того важкого положення. По упадку схоластики не було вже ніякої здорової філософії. Тоді то також метафізиці відмовлено права називати себе наукою. Природним вислідом цього був ріст матеріялізму та його зворот до поганства. До того докочуються всі егоцентрики й визнавачі уживання життя, та ті, що втілюють у життя большевизм чи сатанократію.

Така є причина сучасної нашої духової кризи й її основа. Вона, як бачимо, не нова. Змінливі бувають тільки форми, а не зміст. Їх наслідки ваготіють над нами по сьогоднішній день. З них не може

отрястися наш загаль. Система нашого виховання втікає нам під плащик т. зв. лібералізму, що стискає овид нашого життя до егоїстичного животіння нашого „я“, а на решту каже махнути рукою. „Богом“ стає машина й бажання навіть з каміння робити собі хліб чи золото.

У Євангелії Матея (4, 1—10) є образок з життя Ісуса Христа, як по сорокдневному пості перед Його публічним виступом кусив його трикратно злий дух на пустині. Розуміється, що ці покуси, до речі правдивий архитвір усього пекла, відносилися до людської природи Христа й як такі відносяться до всіх людей. Св. Ап. Іван Євангеліст називає їх: похить тіла, похить очей і гордість життя (Ів. 2, 16). На цьому образку бачимо найкраще, в чому скривається причина заломання людини, як також, який є можливий рятунок.

„Тоді повів Ісуса дух у пустиню, щоб Його спокушував диавол. І коли він постив сорок днів і ночей, відтак зголоднів. І приступив спокусник і сказав Йому: Коли Ти Син Божий, скажи, щоб це каміння сталося хлібом. А Він у відповідь сказав: Написано: не одним хлібом житиме чоловік, а всяким словом, що виходить з уст Божих“ (Мат. 4, 1—5).

Малюнок цієї спокуси — то трагедія сучасного людства, що не видержало проби життя, не остоялося, а заломилося в собі. Сама собою людська природа слаба, дуже слаба, і може улягти, як уляг спокусі Ісав, що за миску сочевиці продав був Яковові своє первородство — але оживотворена Божим словом, вона стає таки незломна і свята. Безчисленні ряди мучеників, що як ці живі смолоскипи Нерона освічують понуру нашу дійсність, це вимовніше стверджують, ніж якенебудь слово!

На жаль сучасна людина не змогла здобутися на гідну поставу супроти лиха. Сталося це тому, що вона в середині залишилася пуста, бо втратила ціле внутрішнє своє життя і звязок з Богом. Людям сприяв Бог і вони відійшли від Нього. Забули на слова Св. Ап. Петра: „Господи, до кого підемо? Ти маєш слова життя вічного“ (Ів. 6, 68). Ти маєш зброю проти всякого лиха, зброю, що торощить матеріалізм і всякі його прояви та наслідки, як також ліки на те, як болять душа. Забули, що без Бога не може бути мови про ніяке, добре ні нове життя. Відійшовши, створили собі потвору, що сама їх нищить і поїдає.

Сліди залишків матеріалістичного світогляду бачимо навіть серед тих нових струй, що прямо його поборюють, але серед яких він час від часу таки показує свої ріжки. Тут скривається й відповідь на істнуючий дикий розподіл та зріжничкування людей, як також на те, чому немає в нас спроможности зговоритися разом чи порозумітися. Причина є в тому, що коли одні з нас мають і носять у своїх душах святі ідеали та знають тайну буття, інші того не мають, над тим не застановлялися. Для ствердження того вистарчить ближче приглянутися тим людям, що їх повно на кожному кроці; є це зовсім асуспільний елемент, для якого навіть такі поняття як батьківщина чи Церква як не байдужі, то таки зовсім чужі.

Друга причина це, так сказати, автономізм. Він скриває в собі позитивні й негативні сторони. На жаль, перевагу бере зла сторона. Маємо на думці вибуялий індивідуалізм, що викохує розхрістану „широку душу“ та творить негативні типи отаманщини, свовільства, чи

аморальності. Нема в нас індивідуалізму закутого в панцир етики, бо це була б уже „неволя“. Так пустота (мабуть чи не найкращий наш термін на це вчене слово індивідуалізм) перемагає на кожному кроці людей, — а це проказа і повільна смерть нації. Вона не вяже нічим нікого, нічого не сцілює, а навпаки, навіть позбавляє людину власної особовості. І саме тут є відповідь, чому нема в нас великих людей, нема героїчних чеснот, нема кращого завтра.

На націю складаються одиниці (інші її складники поминаємо й вони творять та визначають її вартість. А велич і моральна сила одиниць залежить від внутрішньої їх вартості і від натури внутрішнього їх життя, а не від кількості великих пустих слів, чи крику. Ось тут і причина, що за весь час наших важких і кривавих змагань у нас так мало було Аلكазарів. За те чимало в нас різної масти зрадників.

Перед нами образок другої покусy Христа: „Тоді бере Його диявол у святе місто і ставить Його на церковнім крилі і каже Йому: Коли Ти Син Божий, кинься вниз, бо написано, що своїм янголам накаже про Тебе і на руках понесуть Тебе, щоб Ти не спотикнувся Твоюю ногою. Сказав Йому Ісус: Знову написано: Не будеш спокушувати Господа Твого!“ (Мат. 4, 5—7).

Тут знаходиться фільтр сучасних ідеологій і призма, що аналізує думки сучасної філософії, як також вихідна точка з того нашого залятого лабіринту.

Вкінці третя причина. Є це таке характеристичне явище, що хто в нас дістане тепле становище, той переходить негайно метаморфозу й „опортунізується“, як кажуть на це: „Моя хата з краю — я нічого не знаю“, „все бери, а мене лиши“ і т. п. Це хвороба сучасної вдачі, що виросла на згаданім облозі степу чи болоті, яку характеризує ненаситне бажання власного, особистого, гордовитого життя, розкошей і слави, безогляду на засоби, як до цього дійти та байдуже на других, чи свою спільноту, чи тимбільше на націю! І це діявольське насіння куколю, з якого буйно виростають і цвітуть чорні характери, там де в душі пусто, де немає етики, моралі, справедливості, жертви посвяти і любові. Тому запущена наша така добра рілля, тому руїна кругом, тому такі понурі сутінки темряви на нашій не своїй землі.

Людина не остоялася супроти третьої покусy: „Знову бере Його диявол на високу гору, показує Йому всі царства світу й їх славу і каже Йому: це все Тобі дам, коли припадеши і поклонишся мені! Тоді каже йому Ісус: проч сатано, бо написано: Господу Богу поклонитимешся і Йому одному служити“ (Мат. 4, 8—10).

З того всього бачимо, що головним спричинником всього лиха є дехристиянізація культури, а її уздоровлення це зворот до християнської культури й її джерела, отже є воно не тільки в збудженню і повязанню нашої світової традиції, але в живій вірі наших славних і святих предків.

Тому коли з прикрістю приходить ся ствердити, що наш загаль, а зокрема наша інтелігенція не видержала проби життя, то на радощах підкреслити мусимо те, що не позбавлені ми були ніколи у своєму хресному ході святих і подвижників та героїв, що з очайдушним зусиллям і самовідреченням рятували руїну, наше посідання, як також честь і славу доброго імені нашої нації. Не дармо вони

її здорове ядро, безсумніву чудом бережене Богом! Але вони і живе свідомство можливості нашої обнови й запорука відродження! Так! Обнова можлива, але треба її почати від себе! Якщо самі горітимемо ясным вогняним полум'ям, тоді треба нам не вагатися, а негайно піти у нашу сіру масу, щоб видерти її з лабет тих, що створили з неї манекіна, чи предмет своїх жажливих експериментів, та рятувати її! Вона ще не зовсім сліпа! Вона побачить нас і прийде до нас! Прийдуть ті, що не затратили здорового інстинкту самозбереження і ті, що бажатимуть нового життя і всі... Вони пізнають, хто ми, а якщо не пізнають, то відчують серцем, які ми є рідні і який скарб зберігаємо у своїй душі! Нашою річчю буде запалити стихію, але так, щоб матеріал був добрий, щоб ним ми добре володіли, щоб він не погас у рішальному моменті або не експлодував негайно та не знищив тим способом нас самих. Тим святим вогнем випалити маємо з душі нашої нації все її лихо та знищити до нащадку.

При цій нашій відповідальній і важкій праці невідільно зважати на ніякі перешкоди, а тим більше жалітися, що сил не стає терпіти це лихо, зносити біля себе це важке оточення та що нема потрібного тепла на діяння. Є на це рада: треба тоді частіше розмовляти з Тим, для Якого немає нічого неможливого, а будемо мати все те, чого нам недостає й чого треба. Серед тих інтимних, щирих розмов пізнаємо вартість поглибленого життя віри, його можливості, потугу і силу, зрозуміємо вартість школи терпіння та тайну, що кволому тілу надає безсмертних вартостей, а навіть силу перемогти смерть! Максима: „в здоровому тілі — здорова душа“ — це непорозуміння! Вартість чи скількість фізичної сили це не є рівновартість гарту і сили духа! Силачі й атлети бувають дуже здорові, та на жаль це велика мірнота! Сучасне переспортовлення потверджує це, бо виказує упадок рівня інтелігенції!

Всеж таки в останніх часах приходиться занотувати відрядне явище, що існують пробіски розшуків, як знайти вихід з цього завороженого чи заклятого кута. Може прийде час, що люди таки його знайдуть і „відкриють“.

Та найважливіше таки те, що люди починають думати! Там, де заводять аналітика, беруться за синтезу, вертаються до схоластики, відгребують зілд порохів століть св. Тому, дивуються, як можна було це все закинути, ба навіть вертаються до метафізики... Є навіть такі спекулянти сучасної філософії, що беруться удухотворювати матеріалізм!

Шкода тільки, що ці розшуки так довго тривали, хоч вони могли бути безсумніву коротші, легші і не такі гіркі. Всеж таки така тверда дорога до викуття свого належного світогляду, серед власної критики і безнастанного шукання правди — варт чогось, варт трудів. Такий час це рішучо не втрата, бо добрий досвід це велике надбання і життєва наука. Той, хто найшов правду — той решту скоро надолужить. Річ у тому, щоб її знайти, щоб відтак її не ховати для себе, а держати високо, хай світить і діє кругом!

Хто зберігає правду в своєму серці, той має радість життя, бо її немає там, де чаїться притаєний розклад душі. Тією правдою можна тільки збудувати нове життя. Вона це найбільший наш скарб і найцінніший дар, який можемо дати нації й якого вона найбільше потребує. По словам Св. Євангелії тільки єдина „правда вас освободить!“ (Ів. 8, 32).

Ця правда мерехтить дивним блеском серед глибокої і непроглядної ночі, що розпростерла в глуші свої чорні крила над нашою українською землею і темрява та пільма не в силі їй перешкодити. Вона своїм світлом освічує нам бити дорогу нашого покликання й великого покликання української нації!

Воскресна пісня вливає в наболілі серця віру в її перемогу та звіщає всій вселенній, що ми живемо, жити хочемо і жити будемо...

Др Маркіян Дзєрович

НА ПРАВИЛЬНИЙ ШЛЯХ

Українська нація, як колектив, а керманічі всіх ділянок українського організованого життя зосібна, за підставу всілякого обдумування майбутнього шляху розвитку нашого народу мусять прийняти безсумнівний факт, що стоїмо на перехрестних дорогах. Один шлях, це праця над оздоровленням зовсім здеправованої демократії на те, щоб згодом зреорганізувати націю на її основах, другий шлях — це прихилитися до одного з тоталізмів, або створити власний тоталізм, а врешті третій шлях — піти назустріч зовсім новим підставам організації суспільства на зразках християнсько-католицького персоналізму та християнського корпораціонізму.

Розгляньмо по черзі всі три шляхи, що стоять перед нами.

Демократична форма організації суспільства мала та до сьогодні ще має багато прихильників. Як довго люди, що вели демократичну політику, шанували саяк так моральні приписи, що випливають з християнського світогляду, так довго людство почувалося доволі добре та ніхто не старався обезцінювати, або покидати цю форму правління.

Згодом, як усіми доступними дорогами ліберальний світогляд та матеріялістичне наставлення одиниць почали витворювати питому собі мораль, що заперечує зовсім вартість християнського світогляду, почало щось псуватися в усіх демократіях світа.

Дійшло остаточно до того, що на наших очах стали демократії синонімом повного розкладу суспільної моралі. Варто тут пригадати упадок демократичної Німеччини, збільшевизовання демократичної Росії, повний упадок французької республіки під останніми ультра-демократичними урядами.

Пересічному українському громадянину гадка про демократичне уладження українського життя в недалекій майбутності всміхається дуже приманчиво, бо безоглядна більшість української інтелігенції вихована в демократичному дусі. Демократизм рівночасно найбільш вигідний українцям, бо найбільш підходить під специфічну анархістичну структуру, питому всім слов'янам.

Та щож з того, що дуже багатьом усміхається українська демократична державність, коли ті, які стоять за цю розв'язку, самі попали в затроєні сіті лібералістичних та матеріялістичних поглядів!

Коли бачимо, яке нещастя спричинили зматеріялізовані і злібералізовані демократи західнім народам, тяжко рішитися на те, щоб

в їх руки віддати керму українського народу. Вислід допущення цих людей до орудування моральними й матеріяльними добрими українського народу був би такий, що ми скотилися б у пропасть, в якій нині знаходиться большевицька імперія зі своїм французьким союзником.

Годі подумати про напругу демократичної системи шляхом перевиховання виконавців, бо кому припало до впадоби морально розперзане та матеріялізмом і лібералізмом осяяне життя, тому не під смак буде наложити на своє „я“ якінебудь моральні пута, а зосібна високі своєю абсолютною вартістю закони християнської моралі.

Вважаю, що всі намагання повернути колесо історії назад остануть безуспішні, що краще полишити самоспалення й самознищення ліберальної і матеріялістичної демократії самим собі.

Краще буде не встрявати в цей процес через ніякі зовнішні інгеренції в сенсі випростовування зовсім патологічних заломань, а організувати нове життя на нових підставах, що виколуються із сучасної повені ідеологічних кличів.

Як другий шлях стоїть перед українською нацією можливість причалити до тоталістичних форм правління нацією. Щоб бути об'єктивним, слід ствердити, що розрізняємо засадничо два відмінні тоталізми, з яких один, большевицький, перечеркає раз на завжди й кардинально все, що має якунебудь сполуку з Богом та моральними правами й законами, що пливуть із підпорядкування людського ества та людських уладжень Найвищому Єству, та тоталізми фашистівські й народньо-соціалістичні, що не відкидають аліміне ні Бога, ні трансцендентальної моралі.

Треба об'єктивно признати, що тоталізм, як форма правління, то форма розв'язки наболілих суспільних питань, що ставить державу й націю абсолютно понад усі прямування й хотіння одиниць, надавалася б для української нації, що формально любить у відосередніх тенденціях, — дуже добре.

Але незважаючи на цю приманчивість, не так легко подумати переорганізування нашого народу на тоталістичний лад.

Першою принципіальною причиною, задля якої український нарід не може думати про положення підстав під всеукраїнський тоталізм, є відсутність власної держави та розчленування нації поміж кілька чужо-національних держав.

Другою перепоною є те, що український тоталізм, як еманация ідеологічно скристалізованої системи, вимагає незвичайно сильної групи індивідуальностей, що зв'язані одними ідеями та одними цілями обхопили б залізною рукою цілість всенационального життя. Та в нас під сучасну пору не бачимо таких геніяльних умів, а все, що тримає руку на живчику національного життя, по більшій частині, менш або більш виразно схилоється до демократично-ліберальних форм організації суспільства. Є ще одна причина, яка може здаватися маловажною, та яка по суті речі є фундаментальна, а саме та, що кожний тоталізм несе за собою такі або інші розходження тотального правління з Вселенською Церквою. А нам, нації, що у переважачій більшості стогне під матеріялістичним гнетом большевії, треба все мати на увазі, що саме там скоріше як деінде, дорогою чисто психологічних законів народиться людина, а за людиною всесильна стихія, що за кожную ціну шукатиме всіх розв'язок земського і позаземського життя в християнській вірі й моралі. Коли б ми тут

на нашому терені підготовляли майбутній український тоталізм та у відповідному моменті старалися його перекинути до наших братів над Дніпром, діждалися б ми напевно з їх боку поважної психічної реакції — відпору проти тих намагань. Це зрозуміле, бо вони знали досить „благодати“ від одного тоталізму, щоб не боронитися всіми засобами проти якогонебудь другого, що може під трохи іншим видом, але всежтаки поневолював би одиницю, а на місце одного ярма накидав би друге. Є ще одна причина, найглибша, яка промовляє проти тенденцій улаштовувати майбутність українського народу на зразках існуючих тоталізмів. Цею причиною є філософічні підстави тоталізму, які ставлять державу й націю та закони ними творені як самотній абсолютний і нормативний чинник у співжитті людини з людиною, людини з громадою, громади з державою та нацією. Та, нажалі, усі ці закони є суперечні з засадничими постулатами християнізму, що вимагає спеціальної автономії поодинокі людини. Тоталізми ставлять державу і націю на першому місці, а християнський душевний автономізм ставить на першому місці надприродне життя людини в майбутності, а щойно на другому місці дочасні улаштування. Томуто поміж кожним тоталізмом і християнізмом мусить існувати глибокий конфлікт, бо держава, бажаючи тотально ушасливити людину на землі, робить це найчастіше топтанням віри та моральних приписів, що обов'язують у совісті кожного віруючого християнина.

Наша нація — хоч як довго була під кермою демократично-лібералістичних та соціал-демократичних провідників-інтелігентів, — проте як цілість не втратила ніколи живого контакту з Церквою. Християнізм наших широких мас був, є, а напевно остане на все найбільш питомою прикметою української нації. Тому годі прикладати рук до знищення, або свідомого підривання релігійності в християнському оформленні у нашого народу через заціплювання йому тоталістичних ідей.

Збираючи всі наведені аргументи разом, треба собі ясно сказати, що годі думати нам про тоталістичне улаштування української нації.

Пригляньмося з черги третьому шляхові, який може бути тим, що дасть реальну підставу для теперішньої та майбутньої організації українського народу.

Маю тут на гадці організацію нації на зразках християнсько-католицького персоналізму та християнського корпораціонізму. Тих, яким залежить на джерельнім та авторитативнім перестудіюванні тих справ, відсилаю до Енцикліки Папи Льва XIII. про робітниче питання, яка появилася в 1891 р. та до Енцикліки Папи Пія XI. про обнови суспільного устрою, про безбожний комунізм та про християнське виховання молоді. Крім цього відсилаю заінтересованих до цілої, вже нині обемистої, літератури про розв'язку суспільного питання, що вийшла на всіх мовах світу, як вислід праці Католицької Акції¹⁾.

Заки розглядатимемо справу нового суспільного ладу української нації в майбутності, треба зясувати собі ролі одиниці, як первісної цеголки суспільства взагалі. Коли взяти якунебудь релігію,

¹⁾ Більшість творів про наведені проблеми найдуть цікаві в бібліотечі Генерального Інституту Католицької Акції, що має поміж іншим за завдання комплетувати свою книгозбірню в суспільній діяльності для вжитку тих, що віддаватимуться науковим студіям над суспільною проблемою.

а зосібна християнську, побачимо, що всі конституційні закони, себто всі заповіді Божі та церковні, є збудовані для обмежування уломної людської вдачі в поодиноких людей, а не для якихнебудь колективів! Ніколи колектив, а тільки одиниці, що його творять, є відповідальні за його діла й почини. Значить це, що одиниця творить найпримітивнішу частину будови всілякої людської збірноти та кожна персонально відповідає за всі свої вчинки, чи то в діяльності особистій, чи на полі родинної, суспільної, чи політичної моралі. Виходить з цього ясно, що не державний закон, створений якоюнебудь потребою матеріального буття даної групи людей, рішає про спосіб поступовання одиниці, лиш дуже точно очеркнені конституційні закони християнської віри, які доводять до оформлення поняття християнського персоналізму.

Згідно з поняттями християнського персоналізму кожна людина є на світі лише переходовим еством, якому дано до вжитку всі добра землі, не тільки для заспокоєння конечних фізичних потреб тіла, але й для надбання морального капіталу, що є одинокую легітимацією до досягнення щасливої майбутності-вічності.

Тому, що перед одиницею стоїть на першому плані безсмертна душа з її прямуюванням до вічного щастя, а з другого боку матеріальне тіло з усіми його пожаданнями, а вкінці психофізична конструкція, що змушує кожну одиницю до організованого співжиття з ближніми, примушує християнський персоналізм нарівні добре розвивати в людині життя і способи обнови людського духа, як і не менш твердо ставить до людини вимоги зрозуміти свою роль в матеріальному світі взагалі, а в суспільних уладженнях людської збірноти зосібна.

Ідучи льогічно, доходимо до висновку, що християнський персоналізм накладає на людину обовязки й права, що нормують її відношення як до Бога, так до людей та що тих прав і обовязків не може виректися ніхто без витягнення з цього остаточних konsekвенцій. Бо хто відречеться Бога та життя своєї душі, поносить у майбутності konsekвенції, а хто відрікається прав і обовязків, що пливають із зрозуміння людського ества як суспільного ества, мусить потерпіти кару вже тут, з боку держави, що повинна стояти на сторожі виконання своїми членами громадянських і суспільних обовязків. Ствердження цього факту висуває одночасно на чоло засаду, що наколи держава бажає від своїх громадян виконання обовязків в секторі земським, то мусить дати змогу виконати кожному поодинокую та збірноті обовязки супроти безсмертного духа людини.

Ресумуючи все згадане, слід ствердити, що християнський персоналізм є найвищою засадою, що оформлює поодинокую людину та наказує не під зовнішнім примусом, а з власної волі та з власного передумання, чи пересвідчення повинуватися законам віри, які дадуть безсмертність душі, а крім того повинуватися слушним законам, що окреслюють обовязки людини супроти світу, тим законам, що є підвалиною порядку в родині, громаді та вкінці в державі з її найбільш скомплікованим політичним, економічним та суспільним апаратом.

Після ствердження засад християнського персоналізму, мусимо

ясно сказати, що він є тим чинником, що найбільш рішуче протиставиться всіляким тоталістичним тенденціям, що бачать лише земське життя, а занедбують, а що гірше, наказують людині занедбувати свою добайливість про вічне життя.

Коли перед очима маємо сильвету людини, яка в цілості прийняла й поступає в кожній ділянці життя за вказівками, що плывуть із християнського персоналізму, приходить черга на розгляд форм співжиття людей зі собою.

Коли поставите собі запит, чи сучасні суспільні уладження побудовані на принципі ненависти, чи принципі любови до ближнього, тяжко опертися вражінню, що людство руководиться майже беззастережно егоїстичною ненавистю. Сьогодні в багатьох родинах відношення чоловіка до дружини, а що гірше дітей до батьків, відношення робітника до працедавця, відношення урядовця до свого зверхника, а навіть товариств до себе є навіяне духом ненависти.

Коли уявимо собі, що в суспільностях майбутности прийдуть до влади люди оформлені й переповнені точним розумінням християнського персоналізму, годі думати, щоб вони допустили до дальшого тривання цієї нині так поширеної взаємної нетерпимости та ненависти. Тому, що майбутній устрій спиратиметься на принципи взаємного вироблення та любови, а рівночасно строгої фаховости в усіх ділянках майбутнього життя, треба заздалегідь подумати про форми, що різнитимуться діаметрально від тих, які створив лібералістично матеріалістичний світ, та які замикаються в понятті боротьби зорганізованого капіталу та зорганізованого соціалізму серед безустанних вибухів скаженої ненависти. І тут приходимо до засадничого розуміння нової форми майбутніх суспільних відносин, що будуть збудовані на засадах християнського корпораціонізму.

Новий християнський корпораціонізм ґрунтується на тому, що кожному громадянину вільно творити з іншими громадянами відповідні своєму званню товариства, які творитимуть з цілою низкою подібних фахових товариств великий союз. В цей спосіб кожний, хто розуміє свою роль в суспільстві та кожний, хто бажає стояти під охороною свого звання, без зовнішнього примусу, а з почуття власної користи, приступить до такої фахової організації. Згодом матимемо товариства фахівців хліборобів з вищою та хліборобів з нижчою освітою, фізичних робітників хліборобів, товариства самостійних лікарів, лікарів асистентів, товариства самостійних адвокатів та товариства адвокатських співробітників, товариства мистців, музик та товариства всіляких ремісничих бранж, включно з товариствами термінаторів та всіляких фізичних робітників, матимемо товариства всіх інших вільних професій, рівнобіжно також товариства землевласників, власників іншого движимого й нерухомого майна та товариства власників капіталу. Одним словом не буде ні одної верстви громадян, що не мала б свого товариства, що стоятиме на сторожі інтересів даного фаху.

Тоді сміло можна сказати, що товариства, яких члени оформлені християнським персоналізмом, розуміючи ідеально свою роль як супроти своєї безсмертної душі, так супроти суспільства, матимуть незвичайно велику силу, бо духом, що лучитиме відповідних фахівців, не буде мертвий примус закону, а безпосе-

редне зрозуміння потреби під патронатом вільної волі.

Всі товариства, що об'єднуюватимуть якусь групу фахівців даної суспільности, творитимуть свої особні союзи, що будуть неначе живим мозком даного фаху, що нормуватиме в цілій нації обов'язки та завдання цього фаху, що братиме під охорону поодинокого члена, як і товариства, по скільки заходитиме до цього відповідна потреба.

Всенациональні союзи поодиноких вільних та робітничих, чи промислових, чи капіталістичних товариств вибиратимуть відповідних відпоручників до всенациональної корпорації, що буде тереном, на якому зійдеться до поважних і зрілих нарад представник капіталу і праці, представник високовиклоного хліборобства з фізичним працівником на ниві, поміщик зі своїм робітником, що працює в тій, чи в іншій ділянці його поширених підприємств. Одним словом всенациональна корпорація буде неначе парламентом фахів, в якій при одному столі засідатимуть умандатовані найбільш зрілі і розважні одиниці даного фаху.

Коли візьмемо під увагу, що християнський персоналізм вимагає від кожного члена товариства зберігання особистої та суспільної моралі з власної і доброї волі без зовнішнього примусу, тоді зрозуміємо, що тяжко буде знайти серед делегатів-відпоручників до корпорації, маловартних морально людей. В додатку кожний з них дбатиме постійно, щоб достосувати розвиток даного фахового союзу до меж, начеркнених дійсною потребою суспільства в даній ділянці.

Далі кожний відпоручник матиме за свій моральний обов'язок на терені свого союзу та в корпорації чесно співпрацювати з усіма тими, які є безпосередньо морально й матеріально заінтересовані вислідами праці даного фаху. Врешті памятатиме кожний відпоручник про примітивний обов'язок, кермувати розвитком та діяльністю свого союзу і з ним зв'язаних товариств для дійсних і справедливих потреб своєї нації чи держави.

Цим способом стає корпорація дійсною противагою проти сучасної ненависти кляс, бо вимагає від поодинокого члена строгої фаховості попри найстрогішу особисту та суспільну мораль. На терені корпорації не буде можна розв'язати ніякої проблеми ані демагогією ані підбурюючим тоном чи способом, ані підсиченням клясової ненависти, бо сама корпорація є впливом найбільш практично застосованої засади любови ближнього.

Для точности треба підмітити, що крім всенациональних, а в майбутності всдержавних фахових союзів та фахової центральної корпорації, в якій засідатимуть делегати всенациональних, чи всдержавних фахових союзів, повинні бути зорганізовані менші, обласні союзи та обласні корпорації, які будуть тільки посередніми звенами поміж низами громадянства та верховними союзами й найвищою корпорацією.

Усе, що тут сказано, вимагає, як бачимо найосновнішої зміни ментальности сучасної людини та сучасного українського громадянина зосібна. Нам слід почати найбільш завзяту працю за масове поширення зрозуміння вартости громадян захоплених до фанатизму християнським персоналізмом. Тоді матимемо зразкових бор-

ців за мораль одиниці, за мораль родини, за суспільну та політичну мораль. Рівнобіжно з тим слід нам, користуючись інституцією Католицької Акції, перещіплювати на наш український ґрунт поняття християнського корпораціонізму, щоб у хвилині, коли історія покличе нас до виконання своєї місії, ми стали готові, свідомі того, до чого бажаємо довести українську націю*).

о. В. Кулик.

ПЛЯНОВА ПРАЦЯ В ПАРОХІЇ

(Реферат виголошений на Душпастирському Курсі в Золочеві).

Йдучи за покликом Папи Пія X „*Omnia instaurare in Christo*“ взялася за відбудову й направу пороблених світовою війною щілин і українська кат. Церква. Як кожна відбудова, так і ця вимагає ясного й точного пляну праці. Хотяй ще сама плянова робота й доцільні методи не забезпечують обов'язково доброго висліду нашої душпастирської праці, бо Господь-Сотворитель усе позістане Дателем усяких благ, то однак чим ліпший і совершенніший знаряд у руці Творця, тим усе сподіваний більший вислід. Сучасне століття висуває як загальний принцип праці, найбільшу опадність у часі й силі. Цей самий принцип зобов'язує й нас у нашій душпастирській праці. Без наперед розробленого пляну праці будемо починати діло тільки на те, щоб при найменших невдачах його покинути.

Кожна інституція, яка хоче успішно використати час і силу працівників, заздалегідь намічує собі прелімінар праці на те, щоб за ним слідувати впродовж року, а при кінці зробити наче обрахунок совісти, ставляючи собі два питання: 1) Чого не виконано з пляну праці та 2) яке завдання чекає на своє викінчення в найближчому часі.

Хотяй відносини в різних парохіях різномодні, однак беручи під увагу наші обставини можемо такий плян праці начеркнути. Заки начеркнемо конкретний плян праці парохії, пригляньмося матеріялові, яким розпоряджаємо. Ним є передусім душпастир і Апостольство. Про ролі сотрудника і монаших чинів, яких назагал нема у більшості наших парохій, не будемо говорити. Миські й великі парохії вимагають спеціально вишколеного посередника між парохіянами й душпастирем, а ним є парохіяльна помічниця. Про її обов'язки говорить широко Архієпархіальний Асистент Кат. Акції в статтях „Мети“ під заг.: „Жінка в парохії в нинішніх часах“. Звичайним чинником більшості наших парохій є душпастир і Апостольство, й їм коротко пригляньмося перед начеркненням самого пляну нашої праці.

Душпастирську працю порівняємо з грою в шахи. Напроти місцевого душпастиря засідає відповідно до місцевих обставин ворог, якому на імя: „Легеон“, а побіч багатого „кібіців“. Поле шахівниці це душі парохіян і позиції в парохії. Фігури більше й менше вартісні —

*) Чергові числа „Кат. Акції“ принесуть статті, що будуть подрібним розвиненням тез заторкнених цією статтею.

це апостольства, братства, християнські союзи, а з противної сторони такі самі фігурки радикальні, комуністичні й соціалістичні. Безсумніву, першою й найважливішою особою є сам грач-душпастир. Якщо він сам добре не підготований, напевно партію програє. На жаль про многих з нас можна сказати те, що Єпископ Прогаска сказав у реторичній гіперболі про своїх священників: „Ревність духовенства мандрує по дорогах старих метод душпастирювання, тримаючися засади полишування дев'яносто дев'яти овець, щоб одну відшукати. Наше духовенство ще не підготоване до того, що має зробити, коли йому 99 овець утікає, а тільки одна (pusillum grex) остає в загороді“.

Нові обставини домагаються від о. пароха широкого знання нових метод душпастирювання, скріплених живою вірою, надприродною любов'ю до ближніх та святою, чистою й жертвенною ревністю самого душпастиря.

Другий чинник — це живі, а віддані Божій справі різновартні фігури, якими вміло посуває душпастир, — Апостольства. Одні для безпосередніх релігійних чинностей, як молитви, жертви й покути; другі для посередніх, як доброго прикладу, звання, милосердя, живого й писаного слова; треті для плянної праці в союзах, товариствах і Кат. Акції. Покликуємо до життя такі, яких домагається хвилина й потреба парохії. Як вести плянову працю в тих Апостольствах, довідаємося з відповідних підручників нпр. „Методика праці в Марійських дружинах“. Їх завданням увійти там, де не може ввійти душпастир, заступити душпастиря в чинностях дозволених для мірян, утримати живий контакт між парохіянами та парохом. Найважливішою чинністю членів Апостольства, або, якщо є, парохіяльної помічниці, будуть відвідини парохіян. Добре і в пору переведені відвідини творитимуть основу успішної і плянної праці в парохії.

З цього виходить, що третьою передумовою до виконання наміченого пляну праці є добре ведена парохіяльна канцелярія й картотека. Вона повинна містити в собі всесторонні й точні інформації, щоб могла кожночасно відкрити повний образ зі світлом і тінями місцевої парохії. В ній повинні члени Апостольства знайти, хто не відбув великої сповіді, хто не ходить до Церкви, хто читає й які часописи, хто належить до яких товариств, хто підпадає впливам сектантів, ворогів Церкви і т. д.

Реляції між тими даними це гармонійна гра статистики, яка на-світлить розріст, чи упадок праці Апостольства або агітації ворогів.

Коли шахівниця заповнена фігурами, себто добре веденими Апостольствами і братствами, тоді грач-душпастир заки зробить перше потягнення, повинен уложити собі точний план, яким має зашахувати й побити противника.

Приступім до начеркнення такого пляну.

Перше місце в пляні праці займатимуть постійно і в означену пору належно відбуті церковні богослуження.

Друге місце повинні займати правильно й систематично ведені сходи Апостольства.

Дальше місце в пляні праці займуть відвідини парохіян членами Апостольства. Одні відвідини повинні відбуватися щотижня, другі щомісяця, інші раз у рік, а деякі в поодиноких випадках.

I. Що тижня:

1. Слід відвідати тих, що новоприбули до парохії. Вони не мають знайомих і тому члена Апостольства радо повитають у своєму домі. Член Апостольства обережно в розмові розвідає про релігійне наставлення новоприбулих; до яких братств і товариств вони належать; познайомить їх з розбудовою Апостольства в парохії та заохотить вписатися в члени братств і товариств.

2. Член Апостольства займеться новонародженими дітьми, передусім з мішаних супруж. Безсумніву, що в такій родині йде боротьба, чи дитину охрестити й де охрестити? Дружні відвідини членом Апостольства майже все увінчаються гарним успіхом. Принесене поздравлення в імені о. пароха для новонародженого парохіянина прискорить прийняття Тайни Хрещення. Може потрібне тут буде діло милосердя, а може вистарчать тільки самі відвідини. Українська суспільність повинна звернути увагу на обсадження позицій акушерок свідомими українками-католичками. Скільки то втратив український нарід своїх громадян через те, що акушерка з іншого народу завела дитину до хрещення не в українській католицькій Церкві?

3. Член Апостольства зараз по виголошенні оповідей повинен відвідати наречених, особливо мішаного обряду або віри. Може треба буде підучити в правдах віри; може вони неможливі й через відповідну допомогу приєднається другу сторону для української католицької Церкви й народу. Тут буде місце згадати про обовязки християнської родини, приготувати до доброї, передшлюбної сповіді, а через те можности одержання благословення в Тайні супружжя.

4. Член Апостольства повинен уже в понеділок відвідати тих, що через одну-дві неділі не були на Службі Божій. Причиною може бути недуга; може бути також нестача одежі. В кожному разі відвідини члена Апостольства можуть прийти з поміччю й зарадити початковому лиху. Те саме треба зробити з молоддю, що пропускає вечірні науки, або з тими що попадають у злочин. Якщо нема претексту до таких відвідин, то повинен о. парох написати листа повного батьківської любови і смутку з причини загрози лиха.

II. Щомісячні відвідини відбуде член Апостольства, щоб заопікуватися сиротами. Якщо вони вже знаходяться під суспільною опікою, чи Апостольства милосердя, розвідає про їх здоров'я та потреби. Якщо це сирота, якій родителі недавно померли, віддасть її член Апостольства до дитячої захоронки, під опіку бездітної родини, або під опіку парохіян.

III. Раз у рік треба заопікуватися:

1) В місяці січні: доброю пресою (від 15-го січня до 15-го лютого). Апостольство печатаного слова зорганізує кольпортажу добрих книжок — по хатах; приєднає свіжих передплатників для українських кат. видань; подбає про вирівнювання залеглих передплат; уладить виставу доброї книжки та виголосить кілька рефератів на цю тему.

2) В березні: Апостольство вишукає дітей,

а) які не ходили до школи, а повинні приступити до св. Сповіді. Може будуть це діти неможливіх парохіян, або служки, які прибули з чужого села й ніхто ними не займається. В кількох науках підготує їх з науки катехизму, а в дальших до св. Сповіді.

б) Член Апостольства відвідає тих, що в минулому році про-

пустили великодню Сповідь, розвідає про причину занедбання св. Сповіді та вкаже на відповідну нагоду (нпр. реколекції і більше священників для відбуття великопостної Сповіді).

в) Якщо має перед собою байдужих і довший час занедбуваних у Сповіді, дорадить, щоб з нагоди родинного торжества, як 25-ліття вінчання, уродин, або якоїсь іншої важної події, як виздоровлення, оминення грізного нещастя, відбули Сповідь з цілого життя.

3. В липні Апостольство заопікується молоддю й дітьми, які в цій порі найбільше мають нагод до гріха. Селянські діти повинні знайти в садку, в тім часі, коли родителі зайняті жнивими; а член Апостольства, або душпастир подбає про відповідні для них богослуження й релігійні розмови з ними хоч раз у тиждень.

4) Вересень, це початок шкільної науки. Член Апостольства перевірить, чи всі діти записалися до школи, а які не записалися, подбає про належне виховання для них і приготування до Сповіді.

Незвичайно важною річчю є перевірити, чи діти з мішаних подруж не записані на релігію іншого обряду, чи віри.

5) а) В грудні велике поле до праці має Апостольство милосердя. Надходить зима й домагається для вбогої дітвори теплої одежі. Треба отже допомогти св. Отцю Николаєві, щоб міг роздати обильні дарунки для дітвори.

б) Зимові морози може дошкулюють якій безрадній вдові, або родині. Апостольство милосердя має в цю пору найбільшу нагоду проявити свою діяльність. Миска куті та деяка страва з нагоди Різдва витисне сльозу вдячності для кат. Церкви з очей тих, про яких Апостольство не забуло.

IV. Пропускаючи випадки, які є безпосередньою ціллю поодинокого Апостольства, згадаю про кожна разові випадки, в яких знайде свою радісну працю відповідне Апостольство.

1) На вістку про розєднання подружжя член Апостольства подбає навязати розмову з розділеними супругами та якнайскоріше довести до порозуміння.

2) Дикі супружжя не полишить Апостольство на ганьбу для парохії. Якщо нема перешкоди до прийняття католицького вінчання, Апостольство подбає про звільнення від одної чи двох оповідей та допроведження по св. Сповіді до тихого вінчання.

3) Мішані подружжя будуть невпинною журою Апостольства: чи українська-католицька сторона не підпадає ассиміляції?

4) З нагоди срібних та золотих вінчань член Апостольства зможе допровадити до Сповіді, до злуки, до замирення, або до віднови пожиття супругів. Відповідний пам'ятковий дарунок, як книжечка, або образ та торжественна Служба Божа зі Сповіддю залишить незатерте вражіння на ціле життя.

5) В захитаних у вірі прослідить член Апостольства причину сумніву. Відповідна брошура, розмова на самім початку сумніву може рішити справу в користь Кат. Церкви.

6) Ті, що виступають з Церкви, дадуться часто задержати при Ній, якщо член Апостольства, по провіренні причини відступництва, поспішить з поміччю; нпр. подбає про працю, становище, якщо з цих причин хотіли допуститися відступництва.

7) Ті, що покидають парохію, повинні обов'язково бути

допроваджені до душпастиря, який на прощання уділить їм вартісних вказівок. Юнаки, що відходять до війська, одержать поучення, як і де молитися, як заховувати свята та як берегтися нагоди до гріха. Дівчата, що відходять на службу до міста, одержать адреси відповідних товариств, або Апостольств, в яких знайдуть родинну опіку. Ті, що їдуть до Америки, дізнаються про існування товариства св. Рафаїла.

8) Кожний хорий видітиме в члені Апостольства, який хого відвідає й потішить, дійсного брата в Христі. Особливо ревно члени Апостольства повинні зайнятися опущеними хорими, організувати для них догляд, лікарську поміч, доставку харчів, ліків, а врешті й найважлишу поміч для душі — останні св. Тайни.

9) Похоронення помершого заходом Апостольства, братства, чи товариства доброї смерти приєднає йому десятки нових членів. Львівські братства доброї смерти, хоч недавно основані, розпоряджають уже сьогодні деякою готівкою. Основують відповідні похоронні заведення та багато причиняються до піднесення християнсько-католицького похорону.

10) Надзвичайні випадки, як: пожежа, нещастя, дають кожночасно нагоду засвідчити життєздатність Апостольства. Господареві, що йому згоріло збіжжя, заходом Апостольства село зложило по два-три снопи збіжжя від числа дому. Іншому пожертвували день праці для збудовання мешкання. Вдові з кількома дітьми закупило Апостольство корову, на місце упавшої.

11) На кінець остає згадати ще про спільні молитви в родині, яких так витривало домагається Ексцеленція Митрополит. Коли кожний член Апостольства візьме під свою опіку 6—7 родин і щодня ввечері їх відвідає та голосно проведе спільну молитву, — дасть доказ, що Апостольство веде плянову, доцільну працю в парохії. Часті загальні Сповіді, адорації, реколекції та місії це невичерпаний матеріал праці в користь Апостольства для удержання на високім рівні духа побожності вірних.

Оглядаючи ті численні щілини кат. Церкви, які чекають на плянову працю діяльного світ. Апостольства і Кат. Акції, а рівночасно стверджуючи, що за мало що є одушевлених для цієї Апостольської праці, — відносимо враження, що сучасний, матеріялістичний, бездушний світ дуже подібний до того цвинтарища, про яке говорить пророк Єзикіїл в главі 37.: „І вивів мене Господь в дусі та й зупинив мене посеред поля, і було там чимало кістяків. І обвів мене навкруги, і оце лежало їх дуже багато по полі, а всі були дуже сухі. І промовив до мене: Сину чоловічий! Чи ці кісті ожикнуть? А я відповів: Господи Боже, Ти один знаєш це. І промовив до мене: Вискажи пророцтво про ці кістяки й скажи їм: Ви, кістяки сухі, вислухайте слово Господнє! Так говорить Господь Бог до цих костей: Ось, я вдихну в вас духа, щоб ви поробились знов живими. І обложу жилами і поростете тілом і покрию вас шкірою, й повдихаю дух у вас, і станете живими, та й зрозумієте, що я — Господь“. Не кажемо будьтоби не було добрих християн! Але лице землі... загальний вид... не є християнський! А навіть стається що раз більше світський. Суспільне життя, побут, торгівля і те все, „що творить христ. культуру, затратили християнські прикмети. Їх народнього життя не оживлює світло святости релігії. Вулиця не живе „sub specie aeterni-

tatis", але в противенстві до вічності. Християнин замало звертає увагу на християнство, коли він зайнятий фізичною працею, купує чи продає, політикує чи розвеселюється, говорить чи пише. Образ світу з погляду віри це сухі кості... цвинтарище.

І ось залунав, наче воскресні дзвони, голос Папи Пія X.: „Omnia instaurare in Christo“ — і другого Папи Пія XI. „ставайте в ряди світських апостолів, Католицької Акції...“

...Чи віриш, сину чоловічий, що оживуть кості ці?

Боже! Ти один це знаєш!

Я... Вірю в пробудження сплячого католицизму в живий католицизм. Так! Я вірю в животворящу силу св. Духа! Без діяння св. Духа була б Кат. Акція тільки шумом, сценою руху, але не збудила б мертвих до життя. Навернення чоловіка, його відродження до надприродного життя є чинністю св. Духа; все таки жива Кат. Акція, одуховлене світське Апостольство, поведене по думці планової праці в парохії, буде повсякчасно могутнім знарядом у руці Творця для досягнення сподіваного вислідку.

(На основі німецьких та італійських джерел).

о. В. Лициняк.

ПРО СПІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ (КОЕДУКАЦІЮ) ХЛОПЦІВ І ДІВЧАТ

(Реферат виголошений на прилюдній конференції на виховні теми у Львові дня 15. лютого 1938) ¹⁾.

Вступні завваги.

Заки приступлю до властивого предмету, хочу пояснити, чому справа коедукації в нас актуальна. Отже ми тому повинні виробити собі на неї якийсь погляд, бо у Львові існують уже п'ятий рік коедукаційні відділи при Державній Гімназії з українською мовою навчання (при вул. Сапіги), а крім того також „Рідна Школа“ ввела коедукацію в кількох своїх гімназіях. Тому маємо право й обов'язок знати, чи така система для виховання нашої молоді корисна, чи шкідлива. Друга річ — мушу пояснити наперед саму назву. В поточній бесіді, а навіть у педагогічній літературі, вживають того слова не все відповідно, бо раз у значенні спільного виховання, а іншим разом у значенні спільного навчання. Властиво під словом коедукація слід би розуміти тільки спільне виховання хлопців і дівчат, наприклад в інтернатах або бурсах, де вони разом мешкають; а спільне навчання обидвох полів у школі називають учені „коінструкція“.

Але в нас розуміє загальн під словом „коедукація“ спільне виховання й навчання обидвох полів у школі. Тому, говорячи сьогодні про коедукацію, буду мати на думці спільне виховання й спільне навчання хлопців і дівчат у середній школі.

По тих двох поясненнях приступаю до властивої теми.

¹⁾ Цей реферат спертий головню на праці: Ks. Mgr. Jan Fondaliński — Koe edukacja w świetle badań współczesnej psychologii. Poznań, 1936.

І. Дещо з дискусії на Конгресі в Кракові.

Питання коедукції в середній школі було в 1934 р. предметом довгих дебат і палких дискусій на VI-ім Міжнароднім Конгресі Морального Виховання в Кракові. Були там люди науки з різних країв і народностей, одні висказували свої погляди за, другі проти коедукції.

Думаю, що буде для нас інтересно пізнати аргументи обидвох сторін, прихильників і противників коедукції, щоб тим легше могли ми виробити собі погляд на цю справу. Тому наведу мотиви одних і других.

Отже прихильники коедукції підносили:

1) що це система найбільше зближена до родинного виховання.

Противники на це так відповідали: Порівняння коедукції з вихованням у родині нестійне, бо в родині є брат і сестра, їх відношення до себе є природне й впливає зі спільноти крові; їх лучать тільки родинні почування, а ніколи тілесні. Навпаки, при коедукції є дві собі зовсім чужі особи, хлопець і дівчина, яким не стоїть на перешкоді спільна кров і хоч не хоч між ними розбуджуються з часом еротичні почування й тілесні пристрасті. Отже порівняння коедукції з родинним вихованням є цілком хибне.

2) Спільне виховання хлопців і дівчат витворить здорову етичну атмосферу між обидвома полами й причиниться до піднесення морального рівня, так дуже тепер обниженого.

Відповідь противників: Якщо це була б правда, то в такому разі етичний рівень Америки, класичного краю в коедукції, повинен би представлятися незвичайно корисно, а тимчасом у ніякім краю поза совітською Росією нема стільки злочинів серед молоді, що в Америці.

Кльод Жане в книжці „Сучасна Америка“, пишучи про коедукцію, стверджує, що: „...її вислідом є жахлива деморалізація молоді“.

А інший автор, М. Фавіє¹⁾, в книжці під заголовком: „Автентичний документ про коедукцію з американського досвіду“ пише такі слова:

„Один з батьків жалувався, що якась товаришка все плесканням у долоні під вікном витягає його сина на прогульку. Ті часті прогульки не є такі невинні й не кінчаються чимось плятонічним. Якщо на 495 дівчат тільки 25 стало матерями, то тільки тому, що інші радять собі охоронними засобами. Перед кожною гуртовою прогулькою висилається одну пару до аптики, щоб мати чим знеутралізувати неморальні вибрики товаришів з товаришками!“

Така є дійсність в Америці, в батьківщині коедукційних шкіл. Нічого дивного, що й там уже думають про наворот до окремих шкіл для хлопців і дівчат.

3) Коедукція, — твердять її прихильники — це постулят повного управління жінки й допущення її до науки нарівні з мужчиною.

Відповідь противників: Не треба мішати питання еманципації жінок з коедукцією; сьогодні ніхто не боронить жінкам образуватися нарівні з мужчиною, але це не мусить відбуватися конче на

¹⁾ M. Favier: Un document authentique sur la coéducation. L'expérience américaine. Edition Publiroc. Marseille 1930.

одній лавці, отже можна бути ентузіястом рівноправності жінок, а завзятим противником коедукції.

4) Коедукція в деяких школах північних країв дала добрі висліди.

Не перечимо, що в деяких швейцарських, голяндських і норвежських школах досягнуто гарні висліди з коедукційним вихованням дозріваючої і старшої молоді до літ 18, але не забудьмо, що ті оборонці коедукції самі признають, що для такої системи треба конче:

а) спеціально здібних і спеціально вишколених та відданих своїй праці виховників, мужчин і жінок;

б) треба старанно дібраної молоді й то вихованої тією системою від наймолодших літ, при чому треба усувати невідповідні одиниці;

в) треба спеціальної атмосфери, словом треба під виховним оглядом ідеальних умовин, уладжень шкільного будинку і т. д., про що у нас (де мільйон дітей взагалі не ходить до школи) поки що не можна й думати¹⁾.

Тому докази „за“ коедукцією показуються нестійними й не можна їх прийняти в нас у виховній практиці.

Такі слова падали на Міжнароднім Конгресі Морального Виховання в Кракові.

II. Коедукція в світлі дослідів психології.

Тепер послухаймо, що говорить про коедукцію наука. Насамперед, як виглядає коедукція в світлі дослідів над психічним (духовим) розвитком мужеської й жіночої молоді.

Вправді не кожна дитина розвивається однаково, бо одна скоріше, друга поволіше, одна так, друга трохи інакше, а проте наука устійнила кілька фаз психічного розвитку дитини.

Це стверджують згідно психології, між ними два українські визначні вчені, а саме: Др. Ст. Балея у книжці: „Psychologia wieku dojrzewania“ і Др. І. Кухта в книжці: „Rozwój psychiczny młodzieży, a praca szkolna“.

Др. Кухта подає таких 5 фаз для орієнтації:

1) фаза середнього дитинства	±	до 7 року життя
2) „ пізнього „	±	від 7—12 року життя
3) „ передпоквіття	±	„ 12—14 „ „
4) „ поквіття	±	„ 14—18 „ „
4) молодеча фаза	±	„ 18—22 „ „

Дотеперішній розвиток дослідів над психологією дитини устійнив уже деякі безумовно певні правди, а саме: що зовсім інше є темпо розвитку хлопців, а інше дівчат, дівчата розвиваються взагалі скоріше, а хлопці пізніше й помаліше.

13-літня дівчина це вже панночка трохи поважніша, а 13-літній хлопець — це ще дівтак.

17-літня панна та 17-літній хлопець — це ще поважніша ріжниця; вкінці 19-літня доросла панна, а 19-літній хлопець — це вже щось так наглядно різне, що просто бє в очі.

Отже хотай хлопець і дівчина в гімназії є в одних літах, то психічно вони між собою різняться.

¹⁾ Dyr. W. Ambroziewicz: Koedukacja w szkole średniej. (Wykłady na ministerialnych kursach wychowawczych).

Ті психічні різниці між дівчатами й хлопцями можна заобсервувати також по тім, що кожний пол має інші заінтересування напр. при лектурах. Чим іншим цікавляться хлопці, а чим іншим дівчата, кожний пол добирає собі літературу відповідну для власної психіки, для своїх уподобань.

Це одна трудність при спільнім вихованні й навчанні. А тепер друга важна трудність: час полового дозрівання.

Ця фаза для молоді найтяжча з огляду на духову кризу й бурі. Полове дозрівання, зворот до власного нутра, власного „я“ і перші питання про „ціль і сенс життя“ викликають у молодій людині величезну духову зміну, деякі психологи кажуть навіть, що людина в цій фазі життя неначе родиться наново.

В розумінні цих глибоких перемін у душі дитини, які відбуваються у фазі тзв. поквітання, зменшено в школі на цей час кількість научного матеріалу й методу шкільної праці, даючи молоді змогу самостійної праці, праці ручної, праці на свіжій повітрі, прогулок, тощо.

Цей небезпечний час починається в дівчат у 12-ім або 13-ім році життя й кінчиться в 14-ім або 15-м р.

У хлопців починається й кінчиться пересічно на 2 роки пізніше.

У цій переходовій фазі слабнуть фізичні й умові сили молоді, отже при спільнім навчанні дівчата не можуть дорівняти хлопцям і тому працюють гарячково, щоб їм дорівняти. Через те терплять болі голови, денервуються, попадають в анемію, часто вибухають плачем без причини. Треба б у тих клясах зменшити програми й звільнити темпо умової праці, але знову припинюється через те поступ у науці мужеської молоді, отже все котрійсь стороні діється кривда, якої не можна обминути, бо та фаза, яка вимагає особливої уваги вчителя й виховника, припадає в іншій клясі для дівчат, а в іншій для хлопців.

Учений тої міри, що Krogh Jensen, виказує ясно цю різницю між хлопцями й дівчатами:

1) В темпі розвитку: жіноча особа перебуває дорогу свого розвитку в 18 літах, мужеська особа потребує на це 24 роки. Отже хлопець і дівчина того самого віку ніколи не є на тім самім рівні розвитку.

2) Друга різниця лежить в інтензивності. У дівчат переходить розвиток скоріше й є сильніший, дівчина тоді значно слабша, ніж її одноліток-хлопець і не має відпорної сили, особливо якщо йде про анемію.

3) У дівчат є дуже прикра фізіологічна долегливість, якої нема у хлопців, а саме менструація, що зменшує їх здібність до праці.

4) Хлопець є сильніше збудований, має більшу вмістимість легенів, силу мускулів і м'язів, ніж дівчина.

До повищих різниць додає Elsa Kroneg, доцентка берлінського університету, дуже субтельна дослідниця, ще такі завваги:

Перебіг дозрівання, фізіологічного і психологічного дозрівання у дівчат, є значно глибший, ніж у хлопців, — а друге — душа дівчини виповняється тоді іншим змістом психічного життя, в тім часі повстають нові думки, ідеали й цілі, зарисовується виразно дівочість і думка про майбутнє материнство.

Якже ж нівелювати в клясі такі два відмінні світи, світ і ідеали

дівочі зі світом та ідеалами їх товаришів хлопців, що стоять від дівчат безумовно нижче?

Тому, якщо навіть не було б ніяких більше аргументів проти коедукції в середніх школах, тільки ті психічні і фізіологічні різниці між однолітками-хлопцями й дівчатами, з якими мусить стрінутися віч-на-віч кожний прихильник і вчитель, то вони самі вповні вистарчали б, щоб виступати рішуче проти коедукції в гімназії.

Навіть великий сторонник коедукції в інтернатах, француз Ферієр¹⁾ з Женеви (жид з походження), так висловився про спільну науку хлопців і дівчат: „Казати студіювати дівчатам у школах для хлопців — це психологічна аберація“ (збочення). На жаль — такого „збочення“ допускаються всі ті наші батьки, що посилають свої доньки до коедукційної школи.

Під адресою прихильників коедукції можна б поставити також запит, чому вони так дискретно мовчать про квестію материнства? Чи ж дівчата, виробляючи свій погляд на світ, творячи собі ідеологію свого життя, можуть поминути проблему материнства? Це ж одно з найвищих і найпочесніших післанництв жінки. А якже розв'язати цю проблему в коедукційній гімназії, це ж виключене.

III. Погляди вчених світової слави.

Не зашкодить почути ще погляди інших учених на цю квестію; отже:

Stanley Hall стверджує, що впровадження дівчат до мужеських шкіл в Америці обнизило культуру наук, бо дівчата відірвали хлопців від поважних студій.

Prof. Dr. Wilhelm Foerster каже, що хлопці й дівчата є так зріжничковані самою природою, що виховувати їх спільно, значить виступати проти всіх законів фізичної й моральної гігієни.

Dr. Cecil Reddie, основник і директор школи нового типу в Abbotsholm в Англії, твердить, що коедукція постійно розбуджує еротичні почування, обнижує й ломить вроджену мужеськість хлопця. Результатом є моральна депресія і спустошення в ділянці волі. З цих причин уважає коедукцію чимось нездоровим і вона на його думку веде в практиці до проступків.

Gaudig Hugo: Kultur der Gegenwart, ч. I. каже про коедукційну школу, що це „брутальність проти психічної натури жінки“.

Святий Тома з Аквіну слушно пригадує, що переважна частина людей дає себе поривати пристрастям; а знаємо, що з усіх пристрастей найсильніший сексуальний інстинкт і він ніколи не зникне, хіба аж вичерпає з людського організму всі життєві сили. Такі є наслідки первородного гріха і це не дасться змінити. На жаль коедукція, чи хоч б коінструкція не числиться з цєю дійсністю.

Німець Г. Генінг кинув свого часу своїй суспільності таку пересторогу: „якщо хочете довести до дегенерації молоді, то дайте їй коедукцію!“

В Ліверпулі в Англії по 20-літній практиці на домагання заслуженого директора й учительського збору розв'язали одну з найбільших тамошніх коедукційних шкіл „Holt Secondary School“.

¹⁾ Ad. Ferrière: La coéducation de sexes, Genève.

На конгресі батьків і педагогів у Парижі в 1933 р. славний американський педагог проф. Геннін прилюдно ствердив, що: „коєдукація впровадила мораль молоді в оплаканий стан“.

Так говорять про коєдукацію світової слави мужі науки.

IV. Оригінальний погляд п. Т. Менчковської.

Супроти таких поглядів досить наївне вражіння робить запевнення п. Менчковської, яка в своїй праці з 1920 р. під заголовком: „Szkoly mieszane“ так пише:

„Gdyby chłopcy i dziewczęta stale ze sobą obcowali, mieliby wspólne cele, prace i dążenia i te łączyłyby ich — na miłostki nie byłoby miejsca“.

Пані Менчковській так здається, а які то були б ті „cele, prace i dążenia“, то про це поучує нас „Pamiętnik współczesnego dziewczęcia“, виданий Д-ром Кухтою у Львові 1933 р.

Заголовки і зміст віршів, вписаних до того пам'ятника (з фази передпоквітання і поквітання), свідчать аж надто вимовно, які великі небезпеки з морального боку грозять дівчатам і як сильно вони роздражнюють у школі хлопців. А особливо вірш під заголовком: „Pod sukienką“, під якою у віці „кринолін“ можна було сховати любчика, свідчить дуже ясно про духове наставлення дівчини.

Вона сама жалується, що „Nauka nie idzie mi dobrze...“, але ми не дивуємося тому, бо сама признається далі в пам'ятнику, що „lubi chłopców, taniec i całusy (średnio)!“

Отже заінтересовання до науки усунені еротизмом.

А що ця любов, що про неї пише авторка „Пам'ятника“ не така то дуже плятонічна, то про це свідчать ті дрозці, яких вона дізнає біля Стефка і той епітет (дурний), який дає йому за те, що не вмів би боїться її цілувати та сцена обіймів і поведення дівчинки по виході з кімнати товариша-хлопця, якого прошено, щоб вийшов напийтися води... Врешті ті слова: „daj Boże, żeby ja jego i on mnie choć kilka razy pocałował“.

Тому можна би запитати п. Менчовську, чи такі дані промовляють за коєдукаційною школою? Прецінь таке наставлення дівчинки є подібне до бочки порошу, яка може кожної хвилини експлюдувати, подібне до соломи, що може легко зайнятися і згоріти!

V. Думка самої молоді, виховуваної в коєдук. школі.

Інтересно буде також почути опінію самої молоді про коєдукацію; обширний матеріал зібрав А. Дрийскі в книжці під заголовком: „Zagadnienia seksualizmu dziecka i młodzieży szkolnej“.

Наведу тільки дві цитати: Учень 8 класи коєдукаційної гімназії так пише: „Приязнь з часу перед дозріванням переходить опісля в чисто змислову, яка веде молодь до гріха і проступків“; а учениця 8-ої класи так висловлюється: „Коєдукація впливає на дівчата від'ємно, вироблюється в них претенсіональність, яка ціхує їх потім ціле життя. Дівчата, якщо винесли з дому сяке таке виховання, то серед хлопців остаточно його втрачають“.

VI. Наука Христової Церкви.

Вкінці запитався, що говорить про коедукацію католицька Церква, цей для кожного віруючого християнина найбільше авторитетний педагог і вчитель?

Чи вона висказала в цій справі свій погляд і своє рішення? Відповідаю: так, висказала і рішила. А саме: Голова Церкви Св. Отець Папа Пій XI в Енцикліці „Про християнське виховання молоді“ проголосив ясно і виразно, що:

„Хибною і для християнського виховання шкідливою є система коедукації!“

VII. Хто пропагує коедукацію?

Хочу ще пояснити, які то круги так дуже форсують коедукацію. Отже за коедукацією обстоюють:

1) Всі педагоги з ліберального боку, явні противники католицької Церкви;

2) Масонська лжож Великого Сходу рішила в 1923 р. ставити домагання, щоб усюди творити коедукаційні школи.

3) Цей напрям переводять большевики від 20-ти літ з великим запалом, а в § 12 закону про школи доручують, щоб не тільки школи, але й бурси та інтернати були коедукаційні. Отже хлопці й дівчата мусять разом мешкати.

Тим способом коедукація доведена там уже до перфекції, а з яким вислідом, знаємо добре. Коли в перших зараз літах тієї коедукаційної системи в большевії показалися зівсім природні її наслідки, а саме: що навіть 12-літні дівчатка стали матерями, то госпожа Крупская, жінка Леніна, така була тим захоплена, що вислала телеграфічний привіт тим 12-літнім матерям!

Але з літами охолов той запал і прийшло розчарування: показалося, що ця божевільна система виховання згантринувала фізично й душевно мільйони нещасної молоді, яка впала й далі паде жертвою большевицького експерименту!

Ось чому питання коедукації таке для нас незвичайно важне, бо від цього, як виховуємо молоде покоління — на етичних основах Христової Церкви, чи на большевицькій системі — буде залежати здоров'я й моральна вартість українського народу!

Впадає в око, що у Львові є так багато польських державних і приватних середніх шкіл, а ні одна не ввела у себе коедукації. Ще помітніше, що польське громадянство в Кракові запротестувало проти спроб вводити коедукацію в середніх школах, так, що цей експеримент переводиться на нашій терені тільки на українських дітях у головній гімназії у Львові і на жаль практикує його в деяких гімназіях також „Рідна Школа“.

По першій році тієї нової практики в українській головній гімназії я спитав був покійного дир. Бабія, що він думає про коедукацію; небіжчик відповів мені такими словами: „Якщо б воно від мене залежало, то я до 24 годин все розігнав би, коедукація рішуче шкодить і дівчатам і хлопцям!“

VIII. Яка з того для нас наука?

Отже і наука і життєва практика і виразне рішення Христової Церкви кажуть нам, що вплив коєдукації на молодь у середній школі, особливо в часі дозрівання, є для християнського виховання шкідливий і погубний, бо у хлопців прискіплює й загострює похоти, а в дівчат нахил до еротичних диспозицій і затрачення цінних прикмет правдивої жіночості.

Чи християнські родичі можуть із тим усім не числитися? І чим оправдують вони себе в совісті, що наражують свої доні на моральну небезпеку, посилаючи їх у середніх школах на спільну науку з хлопцями?

Cecylia Plater - Zyberk у книжці „O potrzebie reformy szkoły średniej dla dziewcząt“ каже, що донедавна велися суперечки на тему, чи жінка вища від мужчини, чи нижча, чи рівна йому?

„Сьогодні всі признають, що є інша.

А коли інша й відмінні чекають її в житті обовязки, то льогіка наказує, що слід інакше трактувати її ніж хлопця, створити для неї шкільництво пристосоване для її натури й потреб, у котрім могли б уповні розвинути багатства її здібностей. Індивідуалізуємо сьогодні кожну рослину, а жінці мали б ми цього відмовити?“

Ось такий є дійсний стан справи і так виглядає коєдукація в світлі науки і в життєвій практиці. Чому наш інтелігентний загаль і навіть наша преса не присвячує цій справі майже ніякої уваги, хоч вона така важна і з морального і національного погляду?

Кінчу словами Святішого Отця Папи Пія XI, які для віруючого християнина є найбільше міродайні і нас у совісті обовязують, що: „Хибна і для християнського виховання шкідлива є система коєдукації“.

З ЧУЖИХ ЖУРНАЛІВ

Епископ Оттокар Прогаска

ЗА КАТОЛИЦЬКІ ОСНОВИ В ЖИТТІ*)

Щораз частіше чуємо накликування, щоб примінювати католицькі засади в усіх ділянках: в житті приватному, прилюдному, суспільному, в управі державами, в родині, в школі, словом — усюди. Вносимо католицькі засади в життя!

Чому ми повинні стосувати католицизм у житті? Відповідь проста: тому, що католицизм — це світогляд, що самою своєю природою прямує до опанування світу й усіх ділянок життя. Католицизм — це не голословний клич, теорія, гіпотеза, але ядро, стрижень життя, що творить сильну опору для віри, філософії, мистецтва, виховання, родини. Католицизм освітлює шляхи цивілізації суспільного життя, запевнює нас величезні цінності моральні та правні, вчить жити, закріплює високі ідеали, дає зразок найбагородніших понять.

*) За журналом „Ruch katolicki“ ч. 3, 1938, подаємо переклад з мадярської мови статті Еписк. О. Прогаски.

З цієї саме причини не вдовольняється одним, або кількома тере-
нами праці, але хоче охопити цілість людського життя й цілу лю-
дину. Христос домагається цілості нашого життя, бо Його наука це
не тільки філософія життя, але надприродний світогляд, що по
словах Євангелії відноситься до всього людства, це „квас“, що має
порушити, пробудити цілий світ; католицизм — це тверде орання,
що має переламати, зм'якшити переліг людського життя й засіяти на
ньому зерна Царства Божого, — себто є загальний і має поширитися
на ціле життя.

Католицькі засади треба примінювати не тільки в індивідуаль-
ному житті, але й у науці. Нема віроісповідної науки—наука є одна,
тільки вчені можуть бути іновірцями, поганями, не католиками. Не-
хай ніякий великий дослідник, філософ не накидається на віруючих
учених, не називає їх відсталими; наша наука не є відстала, бо ми
віримо, а віра — це життя, а життя безупину йде вперед. Чи ж пан-
теїзм, матеріалізм, натуралізм можуть рівнятися з християнством?
Наші релігійні преміси, наше об'явлення є історичним фактом, як
кожна відома подія в історії. А якщо так, то не слід нам соромитися
своєї віри.

Закидають християнству, що воно однобічне, мало об'єктивне,
нетолерантне. Прошу призадуматися над матеріалізмом, агности-
цизмом і пантеїзмом, — тих усіх поглядів не можна навіть порів-
няти з об'єктивізмом та універсалізмом християнства. Вже віддавна
в історії Церкви панує цей несправедливий закид, наче б наша віра
обмежувала круг наукових дослідів, наче б була однобічна, а все
інше є об'єктивне. Таке твердження це доказ незнання суті хри-
стіянства.

Не тільки науку, але й добродійність хочемо сперти на основі
чисто християнській, бо знаємо, що так зорганізована добродійна
акція може принести бажані плоди. Знаємо собі справу, що не хто
інший, тільки християнство виплекало добродійність, яка на жаль
часто виявляється невдячною, хотіла б відсунути свою матір, що її
привела на світ і навчила гуманітаризму. Гуманітарні почування ма-
ють своє джерело в любові Бога. Християнство є спеціалістом від
добродійности, гуманітарности; визначається ніжним самарянським
духом, має всі ліки на рани суспільні й економічні, має прегарне
вчуття не тільки недуг душі, але й недомагань та болячок суспіль-
них; дає не тільки одіж, хліб, молоко, поміч для голодних, але перш-
за все дає людей, жертвенні серця, дає кадри працівників, а хто дає
людей, той найбільше дає.

Ніяка установа не дала так багато працівників добродійній акції,
як католицька Церква. Любов Христова, Його серце й доброта, це,
фундамент нашої добродійної, харитативної акції, це така могутня
сила, що може цілий світ обняти в свої рамена.

Домагаємося примінювання католицьких засад у житті держав-
ному, в уряді, в політиці, в шкільництві. Бо людина — це непо-
дільна субстанція, — не можна бути добрим католиком у церкві,
а водночас кермуватися матеріалізмом у вихованні, або поганськими
поглядами в політиці, бути ворогом в управі державою. Життя му-
сить творити духову й фізичну єдність, переповну виразним, одно-
цілним, логічним світоглядом. Тільки тоді одиниця творить сильну
індивідуальність, спосібну потягнути й інших за собою.

Великі ідеали захоплюють цілу людину; благородні думки, що бояться виявитися в житті, є мертві, негідні назви життя; ідеали, що не охоплюють цілого життя, всіх його проявів, що обмежуються тільки до справ необхідних, до „святого спокою“ та власної вигоди — це не є справжні ідеали.

Інші були ідеї, що порушили світ, що оживили Європу, витворили культуру, християнську цивілізацію, що цілий світ для себе завоювали. Християнству не імпонував магометанський півмісяць, не імпонувала тора, Будда, аскеза дервішів, сприт рабів, — імпонувала тільки наука Христа. Християнство не звеличувало Платона, — вище ставило моральність Христа, як класичну культуру; не імпонував йому Катон, ні геленська культура; християнські ідеали чули в собі силу й покликання все перетворити наново. Тільки ті одиниці, ті народи будуть ширити здорову, життєздатну культуру, що в цілості, без застережень, посвятаються на услуги християнства, що ціле своє життя пронизають Христовими ідеалами.

Часто стрічає нас закид, що своїми засадами поглиблюємо прірву поміж християнством і жидівством, між віруючими й невіруючими, між протестантами й католиками, що роздрібнюємо суспільність, що ведемо кертичну роботу й підкопуємо основи спільного порозуміння. Чуємо слова заохоти: створіть спільний ґрунт, подайте іновірцям руку для добра держави, для щастя людства.

Зовсім не маємо наміру вводити заколоту в життя суспільне й державне, ми не вороги свободи віроісповідання, ані свободи сумління. Боро́ни, Боже! Не хочемо вносити зброї до Церкви, не хочемо, щоб брязкіт кайдан заглушував голос сумління. Нехай кожне віроісповідання користує з найширшої свободи в житті приватному й збірному, хай буде вільна конкуренція в організаційному та духовому житті між протестантизмом, жидівством і католицизмом; історії не можна завернути, а чесної, вільної конкуренції не боїмося.

Не йде нам про теоретичні дискусії, не заглиблюємося в питання предестинації евхаристії, не ділять нас чорні прапори гуситизму; йде боротьба за світогляд; що так є, це доказує сучасне життя, поява чисто поганських кличів, організації в деяких державах, форми правління, поділ суспільности на два головні табори; це бачить кожний громадянин, що здорово думає, тільки політики не хочуть того запримітити; кидають нам пісок у вічі, накликають до згоди в ім'я солідарности, консолідації суспільности, оперують шумними фразами, щоб відвернути нашу увагу від великої небезпеки, яка нам загрожує.

Не хочу запускатися на терен політичного життя, але прошу звернути увагу на сучасні настрої, на суспільні квестії, на педагогічні організації, рухи молоді, на характер партій, на опінії вчених, а негайно переконаєтеся, відки вітер віє. Чемберлен у своїм творі „Die Grundlagen des zwanzigsten Jahrhunderts“ говорить: „За сто років християнство тільки одну третину Європи матиме в своєму посіданні“. Не знаю, чи має він рацію, але знаю, що висказує те, що чує, що те саме чує культура, яка виросла на протихристиянському ґрунті. Здаю собі справу, що сучасні духові напрями, витворені безвіроісповідною наукою, широким руслом пливають по світі; всі чуємо і всі ми свідки не тільки економічної кризи світу, але бачимо теж духову кризу, що характеризує наші часи. Боротьба сві-

тогляду безбожництва з християнізмом уже давно розпочалася. На початку XIX в. міністер римської республіки писав до Наполеона: „Il la faut brûler à petit feu“ — католицьку Церкву треба спалити, бо вже розкладається. Сьогоднішні тяжкі, сумні й болючі удари, що їх завдає Церкві безбожництво в багатьох краях — це дальший етап боротьби атеїстичного світогляду з християнством.

Супроти таких настроїв християнство повинно мобілізуватися на цілій лінії: на полі науковому, в мистецтві, в суспільному житті, в політиці, в родині. Тому католицизм щораз частіше бе на сполох, щоб вірні нарешті прокинулися й зорієнтувалися, яка їм загрожує небезпека.

Домагаємося, щоб життя держави спиралося на християнських основах. Ані кроку від тої мети не відступимо. Жадаємо пошани й поважання для християнської культури, не дозволимо, щоб наука легковажила католицьких учених. Жадаємо, щоб католицькі ідеали стали основою життя родинного, виховання; щоб наші діти вчилися в католицьких школах і мали вчителями глибоковіруючих католиків. Хочемо християнської культури, — культура європейська збудована на християнських ідеалах, тому жадаємо, щоб хрест був її символом, а не свастика, ані серп і молот.

Хочемо, щоб християнська культура стояла на сторожі моральної чистоти, щоб батько, мати, уряд, міністри, президенти, держава, мистецтво, театр, боронили католицької моралі.

Жадаємо, щоб справно функціонували не тільки заведення чищення міста, щоб дбалося не тільки про канали й відпливові рови, — але щоб чистити з порнографічного бруду кіоски, вулиці, листівки. Щоб не було вільно плювати не тільки в трамваях, але і в часописах; щоб конче мити не тільки лице та руки, але й мистецтво, що часто каляє уяву та добрий смак.

Жадаємо примінювання християнських засад у житті! Домагаємося змоги організуватися в католицькому дусі. Здаємо собі справу, що нічого не можна здобути без боротьби, труду та праці. Хочемо організуватися в усіх ділянках життя, тимбільше, що бачимо, яка небезпека грозить новітній суспільності. Хочемо оживити світ величними ідеалами, дати йому безсмертні зразки досконалости, моральної чистоти та здорового життя.

Не боїмося ворожої філософії, матеріалістичної суспільної політики, — християнство все переможе. Не стерпимо, щоб бездушне, неморальне мистецтво десяткувало наші ряди, щоб безбожна наука нас поневіряла, нас, що дали світові цивілізацію, Божу ласку, самих себе.

Витриваємо при своїх ідеалах та запрошуємо всіх наших ворогів, що кричуть над побоевищами, песимістів, циніків, — нехай пересвідчатся, що католицизм не вмирає, що ніколи не загине. Нема в нас тишини смерті, але радість Зелених Свят промінює з цілого нашого життя; вогонь Святого Духа оживлює наші ряди й кожного католика помазує на апостола; домагаємося своїх прав, не боїмося нікого. Ми готові боротися, терпіти, — але хочемо жити по-католицьки!

СЕРЕД НОВИХ КНИЖОК І ВИДАНЬ

На фронті української книжки.

Друковане слово — це в сьогоднішніх часах загально вживаний засіб боротьби. Воно проникне навіть туди, куди не долетять стрільна далекобійних гармат, ані отруйні гази. Книжка й часопис — це вже сьогодні хліб насущний не тільки інтелектуальної верхівки, але також широких кругів, що масово споживають усякі „експреси“ та 95-грошеві. Для нас не може бути байдуже, хто постачає того „хліба“ та з якої він муки печений. Автор книжечки, що вийшла тому кілька місяців під наголовком, який ми дали цій статейці¹⁾, завдав собі солідного труду проаналізувати це нелегке, а переважно питання. З його висновками повинен познайомитися кожний католик-інтелегент. Невеселі ці висновки, бо подають наскрізь пасивний білянс нашого видавничого руху в порівнянні з активністю большевиків, лібералів і масонів. Але одночасно повинні вони спонукати наш католицький світ до єдино правильного в практичному житті висновку: до розвинення видавничої діяльності, до зорганізування масової кольпортажі, до створення „людового фронту“ католицької книжки!

Поруч статистичних зіставлень, що показують цифрове відношення католицьких книжкових видань і преси до некатолицьких і протикатолицьких О. Мох піддає тонкій аналізі підхід соціалістів (усіх відтінків), жидів і масонів до їх руйнуючої, розкладової акції серед інтелігенції. „Пропаганда йде кроплями“ — пише автор — „еволютивно, майже непомітно, зате з залізною конвенцією... Спершу людину душевно відбарвлюється. Робиться її прихильною читати „все“ гордим кличем „усе треба пізнати“... Читается т. зв. неутральну пресу, яка відводить людину від загального, метафізичного, важного до дрібничкового, буденного, одиногого: від Бога, праці, суспільности до Горгонівої і т. п. сензацій брудного будня. Помалу привикаємо до читання таких речей, стаємо байдужі до буденного зла: „не треба нічому дивуватися“... Отже перший крок до зла — це розбудження душі до незвичайного, несущогого — інакше здеправування уяви. Тут головний засіб — сензаційна книжка, сензаційні пєси в неутральнім сосі.

Опісля розбуджується почування, як стимули волі, щоб хотіти цього недейсного, а відвернутися від життєвого, сущного. Будиться егоцентризм, нищиться суспільний нерв, одним словом відбарвлюється, „неутралізується“ людську душу, робиться її

філістерською, літньою, будною. Це перший ступінь: півнаркова, десензибілізація Прикметною для того стану є атрофія (загин природного зміслу правди на гидоту гріха і через те вміість мовчати на гріх („конкубінат правди з брехнею“)... На місце правди й добра в душі відбарвлених кастратів розбуджується пошану до неясних змістом „Культури“, „Поступу“, „Європи“... Які ж „ідеали“ тієї літератури? Гордість і ненависть до Бога, знева й ненависть до людей, ненависть до родини й суспільности, вбивство, нечистота, содомія... Щоб таких „культурних європейців“ якнайбільш наапати, головню з кругів учених, письменників, мистців та інтелектуалістів, большевики заснували окрему організацію В.О.К.С. (Всесоюзное Общество Культурной Связи с заграцією). Потайні співробітники ВОКС-а сидять тепер приховані в усяких „неутраляних“ газетах та вдають нероз і націоналістів. Спомагають діяльність ВОКС-а всяка ліберальна преса й книжка капіталістичного розгниваючого світу. Помалу з активного ідеаліста західньої християнської культури родиться „бувший чоловік“, індивідуальний і соціальний декадент, цинічно-аморальний сензуаліст з позою на інтелектуаліста — ось ідеал інтелігента, потрібний для прийому большевицької революції. Виректис релігії? — він і так її не має; на родину, суспільність і батьківщину такий „європейець“ свище, чи плює; а стати на послуги Г.П.У. — чому ж би ні, — це ж любе зворушення нервів, ну і... гроші“.

Образ цього незвичайно влучно представленого процесу автор кінчить рефлексією:

„Чи можуть правдиві католики байдуже всьому тому приглядатися й ждати щойно Божої кари? Чи ж можна їм сказати собі на все те, як Каїн: „Або ж я сторож брата могого?“

Неодна рефлексія насунеться ще читачеві після прочитання книжечки. І треба конче поширити серед нашої інтелігенції — і то головню серед тих одиниць, що несвідомо підпадають впливам усяких ворожих підлазок та стають жертвами вирафінованої, плянкової акції.

Католицька книжка для мас.

Від довгого часу давалася в нас відчувати пекуча недостатка доброї книжки для широких мас. Позбавлене здорової духової поживи українське село споживало всяку де-

¹⁾ Ол. Мох (Арамис): На фронті української книжки, статистика, висновки й здогади про те, чим тепер духово кормиться наша суспільність на захід від Збруча і що з того вийде. Вид. Інститут „Добра Книжка“, Львів 1937. ст. 48, 12 × 16,5 см.

шеву отрую й „самоосвітні“ баламутства, що повинні заливають наші села. Одні з тих „освітників“ ширять звирячий, безбожний націоналізм, інші виразно приготувляють ґрунт для комунізму, вчать легковажити Бога й нехтувати Його заповіді, пропагують вільну любов і свідоме материнство. На наслідки не довелося довго дождатися. Треба буде довгої праці, заки вдається направити те зло, виплодити той кукіль, насянений ворогом. І чи взагалі вдається?

Нарешті й серед католиків появилася здорова реакція. В останньому році ми бачимо народження кількох видавництв, що покаали собі за завдання боротися з впливами лихого лектури постачанням добрих книжок. У Жовкві періодично появляються „Католицький читання“ та „Бібліотека релігійної освіти“; Ген. Інститут Кат. Акції започаткував, покищо двома випусками, „Книгозбірню Католицької Акції“; перемиська „Криниця“ теж оживилася; видавництво „Мета“ приступило до видавання дешевої „Християнської бібліотеки“, а врешті „Скала“ в Станиславові стала періодично, що місяця, видавати „Бібліотеку Скали“.

Перед нами останні чотири випуски „Бібліотеки Скали“.

Дві книжки мають тему зачерпнуту з української історії, — це „Володимир Великий, будівничий української держави“ й „Наші мученики за унію“. Перша з них актуальна саме тепер з огляду на великий ювілей хрещення України, друга важна для поглиблення серед нашого народу привязання до свого обряду та святої єдності. Обидві написані популярно, але при тому поважно зо збереженням історичної вірності в переповідженні подій.

Третя книжечка — це цікаве й зворушливе оповідання відомого католицького письменника Василя Маковського п. н. „Тестамент Степана Кудрини“ — історія навернення вмираючого безбожника. Белетристичні твори з благородною тенденцією скоріше осягають свою ціль, ніж наукові розвідки. Вони влучають просто в серце читача й тому радіти треба, що такий талановитий письменник, як Маковський, не цурається служити своїм пером масовому читачеві. Певні застереження можна мати тільки щодо мови оповідання. Вона перетикана густо провінціональними висловами, що хоч і щиронародні, проте не всюди будуть зрозумілі.

Та за найцінніше досі видання „Скали“ вважаємо книжечку П. Матієвича „Село без дітей“. „Біла смерть“ винищує вже

не тільки нашу інтелігенцію, але починає ширити своє спустошення й на селі. Дуже на часі була публікація, що отворила б людям очі на той страшний гріх, якого допускаються та вказала на наслідки ломання закону природи й закону Божого. Книжечка П. Матієвича вивязується з свого завдання дуже гарно. Її ціна, як і ціна всіх книжечок „Скали“, низька — 20 сотиків, але з огляду на величезну вагу порушеної справи добре було б, колиб відповідні чинники — вважаємо ними, до часу поки нема в нас у цілій Провінції зорганізованої одноцілої Католицької Акції, нашу Церковну Брархію, — подбали про видання цієї книжечки в кількості тисячому накладі та поширення її по мінімальній ціні 5 сотиків, або й безплатно по всіх наших селах.

Під зовнішнім оглядом книжечки „Скали“ представляються дуже гарно. Гарна вінета, добрий папір, читкий, виразний друк, добра мова, низька ціна. Видавництво може бути зразком, як повинні виглядати популярні книжечки для народу.

Спекуляція на людській глупоті.

Попав у наші руки „Великий Український Сонник, на підставі асирійських, перських та єгипетських джерел. Збірник вказівок і порад, як вгадувати будучину на підставі гороскопу хіромантії, явищ природи і т. п.“ зладив С. Дібжанський, Львів, 1937, накладом автора. Були вже в українській мові подібні книжки, але видавали їх здебільша жидівські гешефтьєри, для яких не грали ролі ніякі етичні норми, а категоричним імперативом був зиск. Тим гостріше мусимо нап'ятувати спробу жирування на людській несвідомості й забобонності, що виходить — мабуть такі з українських кругів. На кого числить видавець та автор такого „Сонника“? Річ ясна — на наївних: служниці, темний селянин, неосвічений зарібник. Лише такій публіці можуть заімпонувати „асирійські, єгипетські і т. п. гороскопи“ та „хіромантія“. Замість дістати здорову поживу для свого духа, дістане за свою, напевно гірку кервавицю, останнє сміття, яким годує його якийсь безсовісний „рідний“ спекулянт, якому йде тільки про наживу. Такі люди осмілюються ще динічно писати в передмові до свого „твору“: „Сподіємося, що не кожний злегковажить собі цю збірку, яка стане у пригоді там, де звичайна порада безсила“.

Ідемо назустріч їх бажанню і тому присвячуємо цій шмірі нашу згадку. Думаємо, що й Отці Душпастирі не злегковажать такої деструктивної появи та повчать людей, щоб не викидали гроша на сміття та гнали геть кольпортерів такого дрантя.

КАТОЛИЦЬКЕ ЖИТТЯ В СВІТІ

АПОСТОЛ. СТОЛИЦЯ. В календарі „Діарію Романо е Ватикано“ за 1938 рік знаходимо цікаві дані про життя столиці християнства й Римської Курії. Вічне Місто має під цю пору 95 парохій, 423 церков, 218 каплиць і 70 приватних каплиць. Від 1870 року замкнено для публіки 108 церков, натомість від 1930 року збудовано в римській дієцезії на спеціальне бажання Св. Отця 28 нових церков, 8 нових каплиць і 17 капличок. З тих святинь, що їх закрито для публіки, 8 знов отворено.

ГОЛЯНДІЯ. Католицька преса Голландії складається з 35 великих щоденників, 64 менших та понад 300 всяких католицьких видань. На кожному католицькому родину припадає там принайменше один католицький часопис. Коли ми зможемо похвалитися такими цифрами?

ДАНІЯ. Католицизм раз-у-раз зростає. Упередження до нього, такі часті давніше, зникають майже цілковито, з другої сторони можна завважити ширшу симпатію для католицької Церкви. Навернення Єргенсена викликало додатний вплив. Недавно знову протестантський духовний, Кнут Ніллер, рішився прийняти католицизм. Другий пастор Кай Мунк, письменник і дуже цінений поет у Данії, висказується у своїх творах з великим признанням про католицизм. В останньому часі щораз частіше чується голоси про можливість навернення цілої Данії на лона католицької Церкви.

НІМЕЧЧИНА. Католицька добродійність. Німецьке Т-во „Карітас“ опублікувало недавно звіт з діяльності німецьких католицьких добродійних товариств. Довідуємося з того звіту, що в 27 дієцезіях Німеччини працює 8.000 місцевих організацій і парохіяльних добродійних товариств. „Карітас“ дає загалом громадянству 121.000 суспільних діячів, у тому 78.000 монахинь, 3.000 монахів і 40.000 світських людей. До того доходить ще 600.000 добровільних співробітників-помічників у добродійному ділі. Німецька „Карітас“ має 4.000 клінік і санаторій, що дає разом 257.000 ліжок, крім того 8.000 ліжничих парохіяльних заведень, 11.000 сирітських захистів, приютів і т. п. В 1935 році в клініках „Карітас“ лікувалося 1,600.000 осіб.

Німецьке правительство заборонило своїм горожанам брати участь в Міжнар. Евхаристійнім Конгресі, що відбудеться в травні ц. р. в Будапешті.

Зі статистичних даних помічених у „Кірхліхес Гандбук фір дас католіше Дойчланд“, довідуємося, що монаші чини в Німеччині, mimo шикан, репресій, знеславляючих процесів і т. д., виказують в останньому часі постійний розвиток. Від 1935-6 р. число монаших заведень побільшилося

з 514 до 525, число монахів з 11.449 до 13.360. Інші цифри вказують також на відродження релігійного життя. Видно це нпр. з числа осіб, що брали участь у реколекціях: в 1935. р. 110.275, в 1936 р. 117.528. Найінтенсивніше релігійне життя проявляється в дієцезіях: бреславській, мінхенській, авсбургській, роттенбургській, лімбургській та бамбергській. Найбільшу ревність викazuje католицьке населення ольденбургської дієцезії, де 73,41 проц. населення виконує всі свої релігійні обовязки. Число богословських питомців зросло також поважно, бо коли в 1931-32 виносило воно 4441, то тепер виносить 5788. Всі ті цифри це доказ, що в серцях німецьких католиків живе глибока віра.

ПОЛЬЩА. У Вильні від 6. IV. до лат. Квітної Неділі вклячно відбувалися в тамшній катедрі реколекції для вилєнських робітників зорганізовані централею фахових союзів і 42 християнськими фаховими організаціями. Цьогорічні реколекції були численніші ніж передтим: брало в них участь щодня поверх 5.000 робітників. Учасники греміяльно приступили до св. Причастя. На Богослуження приходили з прапорами своїх організацій.

ФРАНЦІЯ. Конгрес Міжнар. Федерації христ. робітничих союзів, що відбувся недавно в Парижі, виказав величезний розквіт католицького синдикалізму. В конгресі взяла участь делегати, що репрезентували 8 держав, себто понад півтора міліона членів. Число обєднаних у Федерації професійних союзів збільшилося в останньому році на 30 відсотків. Висліди були б іще кращі, коли б не те, що в тоталістичних державах християнські синдикати перестали існувати й робітники-католики не можуть відіскиати втраченої волі. Зате в інших краях Федерація викazuje щораз кращі висліди своєї діяльності. І так у Франції скількість членів християнських синдикатів зросло з 102.000 (в 1934. р.) до 500.000, в Чехословаччині з 17.000 до 40.000; подібно справа виглядає в Бельгії, Швайцарії, Голландії і т. д.

Одною з головних тем дискусії була воля товариств. Цю проблему розглядав також визначний мислитель і письменник Яків Марітен (Maritain), який ствердив, що під сучасну пору джерелом усього лиха, що пливе з тоталістичних понять, є знехтування прав одиниці. В своему рефераті Марітен показав індивідуалістичний, а одночасно збірний характер суспільності на основі християнської концепції. Суспільність, що кермується християнськими засадами, повинна шанувати волю одиниці та у взаїмному братерстві й любови здійснювати ідею спільноти. Одначе взаїмна любов є плодом

Ласки, а тому тільки Євангелія дає нам підстави до справді ідеальної суспільності, що примує до своєї надприродної цілі, себто до Бога.

Приклад любови ближнього. Французькі католицькі газети описують цікавий факт, який свідчить про глибоку релігійність французького народу. Одна молоденька закінниця зі Згромадження СС. Домініканок довідалася одного дня, що Згромадження шукає 6 місіонарок, які мають виїхати до полудневої Африки, щоб там працювати в заведеннях для прокажених. Закінниця зголосилася на подану адресу, певна того, що її приймуть. Однак її радість і надія на прийняття були передчасні. Бо їй заявили власті Чина, що вже зголосилося аж 500 монахинь, охочих виїхати до Африки. Католицькі газети, пишучи про це, додають: „Отсе Франція!“

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА. Священники й майбутня війна. За почином Впреосв. оломунецького Архієпископа Пречана в Чехословаччині зорганізовано в Лютині на Моравії курс для священників, як треба боронитися перед воздушними налетами літаків у часі війни. В тому курсі взяло участь понад 300 р.-кат. священників з цілої держави. Побіч каноніків, катехитів, було там дуже багато сільських парохів, сотрудників та монахів. Цей курс отворено відчитанням листа Впреосв. Пречана, в котрім сказано, що організація курсу для протилетунської оборони можлива тільки в ХХ-ім столітті. Католицька Церква в засаді противна всякій війні. Однак Церква не має настільки впливу й сили, щоб не допустити до війни. В нинішніх дуже небезпечних часах було б легкодушно не приготувитися на всякий випадок. Обовязком духовенства

буде приходити на поміч своїм вірним у терпіннях, що їх може спричинити війна. Оборона населення перед наслідками воєнних налетів ворожих літаків, це рід християнського милосердя наших часів. Опісля ген. вікарій Архієпископа о. Кан. Мартіну сказав, що вразі війни місце священника не буде в схорониці, а тільки всюди там, де буде найбільша небезпека. Священник мусить бути там, де треба буде боронити невинних, ходити коло ранених та приносити останню потіху вмираючим. Священник повинен також давати своїм вірним у небезпечних хвилях приклад спокою духа та притомності ума. До того всього треба священникам заздалегідь приготуватися. Священники слухали відтак викладів різних спеціалістів та робили практичні вправи з газовими масками.

Греко-католицьке архієпископство повстало в Ужгороді на Закарпатській Україні. Досі брати на Закарпатті мали тільки два єпископства.

В Ужгороді, на Закарпатті, тамошні ОО. Василяни відкрили в 1912 р. хлопчий інтернат для учнів середніх шкіл того міста. В тій цілі вбудували величаву будівлю, яка довгий час була взагалі найкращою будівлею Закарпаття. В часі світової війни інтернат перестав служити своєму завданню. бо будинок зареквіровано на військовий шпиталь. По війні довгий час займали інтернат військові чехословацькі власті, звертаючи його правним власникам помалу, частинами. Тепер він уже знов служить своєму призначенню і навіть є там, крім інтернату на около 100 хлопців, також мужеська гімназія. Осіно м. р. святковано 25-ліття інституту, який виховав уже багато католицької української інтелігенції.

ХРОНІКА

Інструкторський курс Марійської Дружини інтелігентного жіноцтва. Львівська Мар. Дружина Пань, бажаючи зреалізувати резолюцію ювілейного зїзду (1934 р.), поставила собі завдання послідовною працею поширити в краю ідеологію Мар. Дружин серед широких кругів нашого інтелігентного жіноцтва і скріпленою активністю прямувати до оснування Централі. Першим кроком, що зближив усі існуючі дотепер на Галицькій Землі Мар. Дружини, було зааранжоване львівською Дружиною спільне паломництво до Гошева.

Цю скромну імпрезу використала управа Мар. Дружини Пань зі Львова також для цілей організаційних, бо в часі нарад з делегатками запізналася з методами праці, веденої по всіх Дружинах. Вислідом цих нарад було переконання учасниць зїзду, що

праці по Дружинах треба надати напрямі, тому рішено покласти до життя наразі Секретаріат М. Д. У. Ж. при централі М. Д. Молоді у Львові, що оживив би працю і надав директиви в цілі скоординування всіх зусиль, потрібних до створення Централі.

Тому, що до отворення Централі вимагається більше число жіночих станових Дружин, тому найперша львівська Дружина започаткувала акцію, запрошуючи до участі в Інструкторським курсі, що відбувся в днях 12 і 13 II. ц. р. в салі гімн. С. С. Василянок при вул. Длугоша 17 а, не тільки делегатки існуючих уже Дружин, але теж зайняті ресовані пані, майбутні інструкторки з місцевостей, де ще нема Мар. Дружин. Усіх учасниць з краю було 28 з цього заступлених делегаток з М. Д. Ж. 15, а з інших міст 8.

Відкриття курсу попередила Служба Божа і проповідь о. І. Назарка ЧСВВ. На зміст інструкторського курсу зложилися наступні інструкції: „Що таке Марійська Дружина?“ о. Я. Сеньківського ЧСВВ. — „О. Провідник, його роль й компетенція“ п. О. Бачинської — „Особливі перепони в розвитку Мар. Дружини Пань“ о. І. Назарка ЧСВВ. — „Кандидатура і її значіння“ о. Й. Маркевича ЧСВВ.

Інструкцію про Евхаристію Секція подала п. Е. Шаркова, а про рефератів секції п. С. Фіголева. По довгій оживленій дискусії ухвалено прийняти правильник для Секретаріату М. Д. У. Ж., який опрацював о. през. І. Назарко ЧСВВ.

Вибір Президії Секретаріату відложено до Зізду Голов М. Дружин, а до того часу всі дружини підчиняються провізоричній управі.

Дня 13. П. в год. 19 в домівці М. Дружини Пань при вул. Руській ч. 10 відбулася спільна святочна традиційна просфора. Під час спільної вечері виявилася щира й сердечна гутірка, яка запевнила ініціаторки курсу про його доцільність і про належне зрозуміння Марійської ідеї серед українського жіноцтва.

К. Капустякова („Мета“).

Посвячення української лічниці у Львові. В неділю 10. IV. ц. р. відбулося у Львові посвячення шпиталю „Українська Народня Лічниця“. Чину посвячення довершив Преосв. Кир Іван Бучков дослуженні о. пралата Куницького, о. кан. Дзеровича й о. сов. Семчишина. Присутні були представники українських установ, товариств, запрошені гості та представники української преси. Після посвячення Преосв. Кир Іван сказав коротке слово. В нім висказав свою радість, що Господь позволив Українцям створити такий пам'ятник: захист для наших хорих і храм науки для нашої медицини. Вкінці уділив архієрейського благословення і закінчив своє слово багатством для Св. Отця Пія XI, Митрополита Андрея та українського народу. Присутні відспівали „Боже Великий“. З черги промовляв Президент др. Децикевич, голова Т-ва Українська Народня Лічниця. Він подякував Митрополитові, Преосв. Іванові й українській пресі, яка завжди ставилася прихильно до будови українського шпиталю у Львові. Др Бурачинський, директор шпиталю, заявив у своїм слові, що на цілковите докінчення шпиталю треба ще коло 25.000 зл. Викінчений шпиталь буде коштувати поверх 750.000 зл. Опіку над хворими в шпиталі перебрали Сестри св. Вінкентія та Павло. Шпиталь гарно і модерно уряджений, має 100 ліжок. Окрема кімната з маленькими ліжечками призначена для новородків. Як увійти до шпиталю, то на правій стіні є кам'яна таблиця з виконаним текстом, присвячена Покровителіві шпиталю, на другій таблиці по лівій стороні

вириті назви членів добродіїв шпиталю, фундаторів ліжок. Шпиталь має 4 відділи: внутрішніх недуг, очних, положничий та хірургічний.

На паску для безробітних. Зближаються Свята Христового Воскресення. Дні радості в душах християн. Але тієї радості не буде в серцях тисяч українських безробітних: вид примираючих з голоду діточок смутком сповив лиця наших безробітних родин. Ждали цілу зиму на весняні сезонів роботи. Тепер розвіялись їх сподівання. За великої жертви жадають від них за мізерну ціну мозольної праці. І знову без праці, без хліба. Хіба, що відречуться себе і свого імени. Але на це не йде український безробітний. У студений, вогкий хаті — сутеринах, чи в бараку за містом, чи в норі в цегольні — бється українське серце, що не здібне до відступства, чує лише жаль до своїх, що замало цікавляться долею найменшого свого забідованого брата.

В днях Великого Посту, Ви, Громадяни, що ще маєте теплу хату і маєте в що вбратись та чим покормитись, згадайте про тих Ваших братів бідних, що в голоді й холоді живучи, всі свої надії поклали на Вас. Подбайте про те, щоб не лише Ви радісно стрічали Великодні Свята, але щоб через Вашу малу жертву усміхнулося в цей День Християнської Радості обличчя Вашого найбільш суспільно покривданого брата — українського безробітного.

А він Вам цього не забуде: прийде час і віддячиться Вам сторицею. Знайте, що своєю жертвою рятуєте тисячі Українців перед денационалізацією, перед національним і релігійним відступництвом! Спішім з помічю, доки ще нужна й голод та байдужність з нашої сторони не зломилі відпорности українського безробітного на покусити, що ждуть на його прихід з теплою одіжю та обіцяною праці.

Українці! На Ваші жертви ждуть нетерпляче безробітні! Памятайте, що двічі дає, хто зараз дає! Не отягайтесь, а жертвуйте, що можете: зі свого багатства й зі своєї нужди... а Бог Вас поблагословить.

Жертви просимо слати поштовими переказами на адресу: Промбанк, Львів, вул. Гродзіцьких ч. 1, або чеками на П. К. О. 506.778 з допискою: Безробітним.

Комітет допомоги Т-ва „Сила“.
ВИСОКОПРЕПОДОБНИЙ ОТЧЕ! Чи у Вашій парохії вже є кольпorter католицьких книжок і преси? ЯКШО НЕ-МН, дуже просимо підшукати до цього відповідну людину та зголосити її до Ген. Інституту К. А.

Коли ж маєте вже кольпортера, то чи сповняє він те, до чого зобов'язався? Чи розпореде книжки, чи відсилає гроші до Видавництва?

Дуже просимо оживити в парохії акцію поширення доброї книжки.

Що говорить преса про „Книгозбірню Католицької Акції“:

Про книжку Й. Фрая „ЗА ДУШУ ДИТИНИ“:

„Кожна сторінка книжечки, а навіть кожна її думка зраджує, що автор досвідчений педагог і сердечний приятель молоді. ОО. Провідники Марійських Дружин повинні цю книжечку основно перестудіювати, бо вказівки автора будуть їм дуже помічні в проводі молоді. Теж усі Мар. Дружини Старших, а в першу чергу Мар. Дружини Пань повинні цю книжечку набути, а справи в ній заторкнені взяти за тему своїх рефератів“. (о. І. Назарко, ЧСВВ., „Вістник Марійських Товариств“, ч. 5. 1937.)

„Це незвичайно цікаво й легко написана, а притім дуже вартісна й поважна праця директора Й. Фрая з Лігісбурга...“

(„Діло“ з 11. VII. 1937)

„Książka jest owocem długoletniej obserwacji i pracy autora nad wychowaniem dusz dziecięcych. Rodzice i wychowawcy znajdą w niej wybrane prawdy z codziennego życia o najważniejszych sprawach i obowiązkach wychowawczych“.

(„Rycerz Niepokalanej“ ч. 10, 1937).

„Мабуть не можна було кращої книжечки підшукати на перше число видавництва, як книжку „ЗА ДУШУ ДИТИНИ“, що в приступний, популярний спосіб подає способи раціонального, мудрого виховання молоді. Книжечка призначена і для родичів і для душпастирів і для виховників та взагалі для всіх, що цікавляться моральним життям української дітвори. Читачі найдуть у ній наскрізь поважні думки і правди зі щоденного життя, совісно зібрані і цікаво представлені, так що годі відірватися від читання. Книжка видана чепурно, з гарною обгорткою, на дуже доброму папері“.

(„Нива“ ч. 9—10, 1937).

„Твір може послужити всякому некваліфікованому виховникові, як дороговказ, дорадник, чи помічний засіб у педагогічній праці. Книжечка є дуже цінним набутком для сільських читалень і культ. освітніх станиць“.

(„Добрий Пастир“ ч. 4, 1937).

А про „НОВІТНЄ КРІПАЦТВО“ О. Луквицького:

„Ця книжечка дуже в нас на часі, бо агітатори з КПЗУ нашіптують селянам усякі брехні про добродійства большевицького ладу для селян“.

(„Правда“ ч. 12, 20. III. 1938).

„Книжка п. н. „Новітнє кріпацтво“ видана дбайливо, на гарному папері, читкими черенками й прикрашена знімками, що вказують на страхоття селянського життя під червоною владою. Хай не буде ні одної хати, де не було б цієї освітлюючої книжки“.

(Наш Лемко“ ч. 7., 1. IV. 1938).

„Непереможною аргументацією цифр і фактів автор доказує, що большевики не тільки не дали селянам обіцяної „землі і волі“, але ще й відібрали селянам їх власну землю, а самих селян зробили невільниками-кріпаками. Ціна 0.30 зл. повинна заохотити навіть найбіднішого до її придбання“.

(„Діло“ 10. IV. 1938).

KATOŁYCKA AKCJA
Lwów, Nowy Świat 22.

Виходить що три місяці. — Видається за відомом і благословенням церковної Влади.

Видає: Ген. Інст. Кат. Акції. Львів, Новий Світ 22. Редагує Колегія.

Друкарня „Бібльос“, Львів, Японська 7. — Тел. 214-78.